

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra rekreologie a cestovního ruchu

**Dopady cestovního ruchu na destinaci s památkou na Seznamu
světového dědictví**

(Kutná Hora a katedrála Nanebevzetí sv. Panny Marie)

Bakalářská práce

Autor: Petra Hříbiková

Studijní obor: Management cestovního ruchu

Vedoucí práce: prof. RNDr. Josef Zelenka, CSc.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Hradci Králové dne 13.8.2023

.....

Petra Hříbiková

Poděkování:

Děkuji panu profesorovi RNDr. Josefovi Zelenkovi, CSc. za vedení této bakalářské práce a za veškeré jeho rady. Také bych chtěla poděkovat ředitelce památky Nanebevzetí sv. Panny Marie v Kutné Hoře, Mgr. Radce Krejčí, za poskytnutí rozhovoru. Zároveň děkuji i ostatním lidem, kteří se podíleli na tvorbě mé bakalářské práce ať už formou vyplnění dotazníků, poskytnutí cenných informací o hodnocených oblastech či poskytnutí rad ohledně zpracování práce.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá dopady cestovního ruchu na destinaci s památkou na Seznamu světového dědictví, a to konkrétně Kutnou Horou se zaměřením na katedrálu Nanebevzetí sv. Panny Marie, památku UNESCO. Cílem práce bylo zjistit a analyzovat dopady cestovního ruchu, ovlivňující provozovatele památek a rezidenty Kutné Hory. Dále se práce věnuje vlivu pandemie na turismus. Práce využila ke sběru dat primární i sekundární výzkum, za pomoci kvantitativních a kvalitativních výzkumných metod. Výzkum byl realizován formou dotazníkového šetření rezidentů města a polostrukturovaného rozhovoru s ředitelkou památky UNESCO. Z práce vyplynulo, že residenté města i přes negativní dopady vnímají cestovní ruch v destinaci pozitivně, postoj provozovatelky památky UNESCO je neutrální.

Klíčová slova: cestovní ruch; dopady cestovního ruchu; destinace; památka UNESCO; Kutná Hora; katedrála Nanebevzetí sv. Panny Marie

Annotation

Title: Impacts of tourism on a World Heritage Site

This Bachelor Thesis deals with the impacts of tourism on a destination with a monument on the World Heritage List, specifically Kutná Hora with a further focus on the Cathedral of the Assumption of St. Virgin Mary, a UNESCO World Heritage Site.

deals with the impacts of tourism on a destination with a monument on the World Heritage List, specifically Kutná Hora with a focus on the Cathedral of the Assumption of St. Virgin Mary, a UNESCO World Heritage Site.

The theoretical part presents trends in tourism and the life cycle of the destination. The work also focuses on the changes and impacts caused by the coronavirus crisis on tourism destinations. Finally, the theoretical part also lists UNESCO cultural sights.

The practical part characterizes the destination Kutná Hora, its history and relationship to tourism. The UNESCO monuments of Kutná Hora and their influence on the destination are described in more detail. There is also an interview with the director of the UNESCO

site (Cathedral of the Assumption of the Blessed Virgin Mary) and the impact on the destination itself. According to the results of the survey, possible solutions and recommendations are proposed.

Keywords: tourism; impacts of tourism; destination; UNESCO monument; Kutna Hora; Assumption Cathedral Virgin Mary

Obsah

1	Úvod	1
2	Cíl práce a metodika zpracování	2
2.1	Cíl práce	2
2.1.1	Výzkumné otázky	2
2.1.2	Pracovní hypotéza.....	2
2.2	Metodika zpracování.....	2
3	Teoretická východiska	5
3.1	Destinace cestovního ruchu	5
3.2	Trendy v cestovním ruchu	6
3.2.1	Životní cyklus destinace	9
3.2.2	Fáze životního cyklu destinace.....	10
3.2.3	Dopady cestovního ruchu na destinaci	14
3.3	Cestovní ruch za dob koronavirové krize	16
3.4	Organizace UNESCO	18
3.4.1	Světové dědictví	19
3.4.2	Kulturní památky na Seznamu světového dědictví	20
4	Praktická část.....	23
4.1	Kutná Hora.....	23
4.1.1	Historie Kutné Hory	23
4.1.2	Cestovní ruch v Kutné Hoře	24
4.1.3	Kutnohorské památky zapsané na Seznamu světového dědictví	27
4.2	Sběr informací a průběh šetření, výzkumu	31
4.2.1	Rozhovor s vedoucí sedlecké farnosti	32
4.2.2	Dotazníkové šetření	34
5	Shrnutí výsledků.....	43

6	Závěry a doporučení	46
7	Seznam zdrojů a použité literatury	47
8	Přílohy	51

1 Úvod

Kutná Hora je jedním z nejnavštěvovanějších měst v České republice, a to především díky rozsáhlému kulturnímu dědictví. V tomto faktu přispívá skutečnost, že jde o historicky i kulturně velice bohaté město s přítomností dvou katedrál a mnoha památek zapsaných na Seznamu světového dědictví UNESCO.

Cestovní ruch je podle UNWTO (2023) jedním z nejrychleji rostoucích odvětví světové ekonomiky a stal se jak ekonomickým, tak i sociálním fenoménem. Proto je potřeba ho nejen rozvíjet, ale i kontrolovat. Pokud se tak neučiní, destinace i obyvatelé pocítí velké dopady tohoto trendu i problémy spojené s tím.

V této práci jsou tyto dopady představeny a analyzovány. Je zde také uveden pohled jak aktéra v cestovním ruchu (ředitelka památky UNESCO), tak i obyčejného obyvatele dané destinace. Rozvoj cestovního ruchu je důležitý a výhodný, pokud je veden za správných podmínek, aby vyhovoval oběma stranám a zároveň neohrožoval danou destinaci.

Toto téma bylo vybráno proto, že výsledky zhodnocení zvolené destinace by mohly být přínosné pro její budoucí rozvoj a lze tak předejít potenciálním problémům a dopadům na destinaci, které s sebou velká míra turismu nese.

2 Cíl práce a metodika zpracování

2.1 Cíl práce

Cílem práce bylo zjistit a analyzovat dopady cestovního ruchu na Kutnou Horu, jejíž historické jádro je zapsané na Seznamu světového dědictví. Práce byla zaměřena také na analýzu dopadů koronavirové krize na cestovní ruch v Kutné Hoře se zaměřením na katedrálu Nanebevzetí sv. Panny Marie.

2.1.1 Výzkumné otázky

- Jaké dopady má cestovní ruch na Kutnou Horu?
- Jak ovlivňuje přítomnost památky UNESCO cestovní ruch v Kutné Hoře?
- Jak ovlivňuje přítomnost památky UNESCO Kutnou Horu?

2.1.2 Pracovní hypotéza

- Přítomnost památky UNESCO kladně ovlivňuje růst cestovního ruchu v Kutné Hoře.
- Přítomnost památky UNESCO v destinaci negativně ovlivňuje životní prostředí v Kutné Hoře.

2.2 Metodika zpracování

Práce byla rozdělena do tří částí. První, teoretická část, byla vytvořena formou rešerše zdrojů a následovala její interpretace. Podklady, které byly využity v první části práce, čerpaly informace z domácích a zahraničních internetových stránek, jako je například internetový portál organizace UNWTO, OSN nebo UNESCO. Dále také odborné literatury, nejčastěji od autorů zabývajících se problematikou udržitelného cestovního ruchu nebo trendů v turismu (například Pásková, Zelenka a Palatková). V kapitole 3.2 *Trendy v cestovním ruchu* byla využita i akademická práce zkoumající stejnojmennou problematiku (Pellešová, 2018). Tyto prameny byly vybrány z důvodu obsáhlého popsání a srozumitelného vysvětlení témat potřebných pro tuto práci. V kapitole 3.2.3 *Dopady cestovního ruchu na destinaci* byla využita studie zabývající se dopady na historické centrum Dubrovniku (Pavlič, Portolan a Puh, 2015). Tato studie

byla vybrána kvůli podobnosti destinací – historická centra Kutné Hory a Dubrovníku jsou obě zapsána na Seznamu světového dědictví. Také se zabývá dopady cestovního ruchu na obyvatele destinace a jak tyto dopady rezidenti vnímají. V kapitole 3.4.2 *Kulturní památky na Seznamu světového dědictví* bylo využito primárního výzkumu, a to vlastního pozorování, které bylo nadále porovnáno s monitorovací zprávou destinace s památkou UNESCO.

V praktické části byla charakterizována destinace Kutná Hora, její historie a vztah k cestovnímu ruchu. Podrobněji byly popsány kutnohorské památky UNESCO a jejich vliv na destinaci. První část praktické části vznikla pomocí rešerše zdrojů. Byly tedy využity především kvalitativní výzkumné metody. Druhá část praktické části vznikla na základě primárního výzkumu za pomoci kvantitativních a kvalitativních výzkumných metod. Mezi tyto metody patřily: vedený polostrukturovaný rozhovor, dotazníkové šetření a vlastní pozorování destinace. V první polovině praktické části byly informace čerpány z internetových stránek (ČSÚ a portál města Kutná Hora) a odborné literatury zabývající se především historií města. Prameny byly vybrány především kvůli předchozí znalosti zdrojů, a také kvůli roku vydání některých knih (nově vydaná kniha, Krejčí, 2023). Dále také v kapitolách 4.1 *Kutná Hora*, 3. a 5. odstavci kapitoly 4.1.1 *Historie Kutné Hory* a 4.1.3. *Kutnohorské památky zapsané na Seznamu světového dědictví* v bodech Historické centrum Kutné Hory a Katedrála Nanebevzetí sv. Panny Marie byly doplněny o informace z vlastního pozorování během činnosti v informačním centru v Sedlci a Kutné Hoře, sedlecké kostnici a v katedrále Nanebevzetí sv. Panny Marie nebo z vlastních znalostí o tématu získaných v těchto institucích nebo během středoškolského studia v Kutné Hoře.

Předmětem šetření byla destinace Kutná Hora, která je domovem dvou památek zapsaných na Seznamu světového dědictví společně také s celým historickým jádrem města. Hodnoceny byly dopady velké míry cestovního ruchu na tuto destinaci a také dopady přítomnosti památek UNESCO na město Kutná Hora.

Situace byla hodnocena ze dvou pohledů, a to z pohledu obyvatele destinace a také z pohledu provozovatele cestovního ruchu v destinaci. Percepce rezidentů turismu v destinaci byla zjištěna pomocí dotazníkového šetření. V otázkách dotazníku byl termín návštěvník párkrát zaměněn termínem turista, jelikož jsou tyto termíny laickou společností chápány pod stejným významem. Dále byl proveden rozhovor s ředitelkou

památky UNESCO (katedrála Nanebevzetí sv. Panny Marie). Na základě nasbíraných dat byly porovnány dopady cestovního ruchu na destinaci s památkou UNESCO. Podrobněji o sběru informací viz 4.2. *Sběr informací a průběh šetření, výzkumu* (dále podkapitoly 4.2.1 *Rozhovor s vedoucí sedlecké farnosti* a 4.2.2 *Dotazníkové šetření*). Po vyhodnocení dopadů cestovního ruchu na Kutnou Horu byla navržena doporučení pro zlepšení situace.

3 Teoretická východiska

3.1 Destinace cestovního ruchu

Pojem destinace sice může znamenat jen cíl, ale nejčastěji je tento termín spojován s cestovním ruchem. Jak Pásková a Zelenka (2012) tvrdí, destinaci lze jednoduše charakterizovat jako jakoukoliv geografickou jednotku, kterou může být země, region či sídlo, které jsou typické velkou koncentrací atraktivit cestovního ruchu. K tomuto tvrzení přispívá i obecná charakteristika (Nejdl 2011, s. 49): „*Destinace je geografický prostor (stát, region, místo), které si návštěvník vybírá jako cíl své cesty.*“ Z toho vyplývá, že místo musí sloužit jako záměr nebo cíl nějaké trasy, aby mohlo být považováno za destinaci. Nejdl (2007) shrnuje, že i když existuje několik definicí, jádro konceptu je společné všem – jedná se o cíl dané cesty. Rovněž uvádí, že destinace vzniká v reakci na poptávku návštěvníka, což má také vliv na její chod a význam.

Podle Palatkové (2007) je destinace místo, kam návštěvník cestuje za účelem využití poskytovaných služeb, které zde jsou k dispozici díky potenciálu cestovního ruchu této destinace; atraktivita destinace je hlavním motivem pro její návštěvu. Z toho vyplývá, že turistická lokalita musí mít požadované znaky, které ji určují. Mezi ně patří podle Kiralové (2003) atraktivita a infrastruktura. Jako třetí znak přidává Nejdl (2007) dostupnost.

Podle Palatkové (2007) je skutečné určení hranic destinace často založeno na administrativních hranicích, které pak určují hierarchii a návaznost destinace na sebe samu nebo na jiné organizace. Jedná se o nejzákladnější a nejpodstatnější kategorii destinací. Palatková (2011) dále dělí návaznost a hierarchii na nadnárodní, národní, regionální, místní a resortní, což je nejnižší jednotka destinace.

Palatková (2011) pokračuje, že je možné definici destinace určovat podle zaměření poptávky, které se do značné míry soustředí na důvod návštěvy destinace a také na to, jak je destinace vnímána v kontextu vzdálenosti.

Vysvětluje, že vzdálenější destinace jsou vnímány ve větším měřítku. To znamená, že čím dále je návštěvník od destinace, tím větší dané místo bude považovat jako destinaci

– američtí návštěvníci jedou "do Evropy" (téměř nerozdělená destinace, neurčité místo), zatímco čeští návštěvníci jedou do Bavorska (rozdělení na regiony, přesněji vymezená destinace).

3.2 Trendy v cestovním ruchu

Cestovní ruch je jedním z nejvíce rozvíjejícím se odvětvím, a to i přes různé překážky (například v roce 2019 epidemie koronaviru). Tyto faktory rovněž přispívají k vývoji turistických trendů. Jednotlivé trendy postupně vznikaly jako reakce na rostoucí popularitu a touhu po objevování a cestování.

Podle Heskové a kol. (2011) se růst moderního cestovního ruchu nejvíce začal rozšiřovat na počátku dvacátého století, šlo ale pouze o tuzemský cestovní ruch a mohla si ho dovolit pouze vyšší sociální vrstva. Uvádějí, že samotný „boom“ masového turismu nastal až po druhé světové válce, kdy lidé začali vycestovávat i za hranice státu a kdy se cestovní ruch postupně začal dostávat do všech společenských struktur, a proto nabýval na masivnosti a dynamice. Hesková a kol. (2011) dále uvádějí, že vznik, průběh a rozvoj moderního cestovního ruchu, který předcházela rozvoji ostatních směrů, lze rozdělit do tří etap: před první světovou válkou, mezi dvěma světovými válkami a po druhé světové válce, kam patří i současnost.

Samotný trend je pak podle Zelenky a Páskové (2012) definován jako jev, který se z různých důvodů čteněji projevuje v současnosti a v budoucnosti. To tedy znamená, že trend se dá považovat za produkt nebo aktivitu, která je momentálně „in“, je žádaná a má i potenciál pro budoucí rozvoj. Objevují se nové trendy cestovního ruchu, které mění motivy a důvody cestování potenciálních návštěvníků.

Zelenka a Pásková (2012) jmenují příklady motivů cestování:

- rekreace, dovolená a trávení volného času (aktivní trávení volného času),
- profesní a obchodní cesty (kongresový a incentivní cestovní ruch),
- návštěva přátel a příbuzných,
- zdraví (wellness pobyty, prevence, odpočinek, lékařský zákrok),
- víra (poznávání cizích kultur a tradic, poutě, návštěva svatých míst),
- jiné.

Uvádějí, že jednotlivé trendy vznikají jako odezva na širokou škálu faktorů, mezi které patří nejen demografické a sociální změny, ale i ekonomický vývoj, politické proměny, změny v legislativě, zabezpečení cestování, technologické inovace a mnoho dalšího. Tyto vlivy společně formují směřování cestovního ruchu a ovlivňují jeho vývoj v mnoha ohledech. Poukazují na to, že trendy v cestovním ruchu jsou formovány interakcí mezi nabídkou a poptávkou na trhu. Uvádějí, že se tyto trendy neomezují pouze na regionální nebo národní úroveň, ale mají vliv i na nadnárodní hledisko, kdy globální ekonomické, sociální a politické dění také hraje významnou roli při formování nových směrů ve světě cestování. Zdůrazňují, že produkty a služby cestovního ruchu, které dokáží reagovat na tyto trendy, mají větší pravděpodobnost úspěchu i v dlouhodobém horizontu, což je zvláště významné v době rozsáhlé globalizace. Vysvětlují, že udržitelný rozvoj cestovního ruchu se stává zásadním faktorem pro zajištění konkurenceschopnosti na národních i mezinárodních trzích, a to s ohledem na pravidla udržitelného rozvoje cestovního ruchu.

Jak už bylo zmíněno, mezi faktory ovlivňující trendy cestovního ruchu tak patří změny v ekonomickém, politickém, environmentálním, technologickém, demografickém a sociálním prostředí. Dwyer et. al. (2009) citovaní v Pellešové (2018) vysvětlují, že právě tyto činitele působí dlouhodobě na podobu politiky cestovního ruchu, na její plánování i rozvoj. Tvrdí, že se jednotlivé trendy pak dají členit do mnoha podskupin, záleží, z jakého hlediska jsou trendy posuzovány.

Palatková a Zichová (2014) trendy dělí podle strany účasti, tedy na:

- poptávkové – odráží vnímání turismu jako trávení volného času, získávání nových zážitků,
- nabídkové – vztah k turismu jako k průmyslovému odvětví.

Nordin (2005) citovaný v Pellešové (2018) uvádí, že pak rozděluje trendy v rámci obecného pojetí nebo také časového trvání na:

- tzv. megatrendy – dlouhodobé trendy velkého rozsahu a dopadů, jsou charakterizovány svou trvanlivostí a přetrváváním v průběhu času – např. globalizace či individualismus,

- přechodné výstřelky – krátkodobé, neočekávané a mají nižší ekonomický, politický nebo sociální význam, velice krátká životnost trendu.

Uvádí, že megatrendy formují strukturu a hodnoty naší kultury a ekonomiky, přechodné výstřelky přinášejí do našich životů krátkodobé vzrušení, aniž by měly hlubší dlouhodobý význam.

Světové megatrendy přímo souvisejí s již mnohokrát zmíněnou globalizací a s aktuální situací ve světě. UNWTO (2022) na svém webu uvádí, že mezi nadcházející trendy bude patřit především:

- domácí turismus, nebo dovolená blízko od domova,
- aktivněji a sportovněji založené aktivity a dovolené,
- dovolené na samotě, ve volném prostoru,
- dovolené v přírodě a agroturistika,
- zdravotní turismus.

Pellešová (2018) zařazuje mezi zaběhnuté a podrobnější trendy:

- informační a komunikační technologie ovlivní volbu cílového místa a distribuci produktu,
- důraz na komfort, rychlost cestování a dopravní inovace,
- zesílí se preference pohodlí vs. dobrodružství mezi účastníky CR,
- růst netradičního cestování a např.: vesmírného cestovního ruchu,
- víceúčelové tematické produkty (zážitek, poznání, zábava),
- cílová místa budou více upravovat svou image, jako předpoklad pro diverzifikaci a expanzi příležitostí,
- zvýšený zájem o ochranu světového dědictví UNESCO,
- větší důraz na ekologický cestovní ruch a etické obchodování.

Veškeré tyto trendy pak hýbají celým trhem cestovního ruchu a tvarují jeho vývoj do budoucna.

3.2.1 Životní cyklus destinace

Pásková (2014) tvrdí, že i destinace cestovního ruchu svou „životnost“, neboli cyklus, kterým si jednotlivá atrakce prochází a v průběhu se vyvíjí a mění. Pokračuje, že celý tento cyklus se u většiny destinací opakuje, a proto se na základě všeobecné zákonitosti tohoto vývoje a změn zachycuje model životního cyklu destinace.

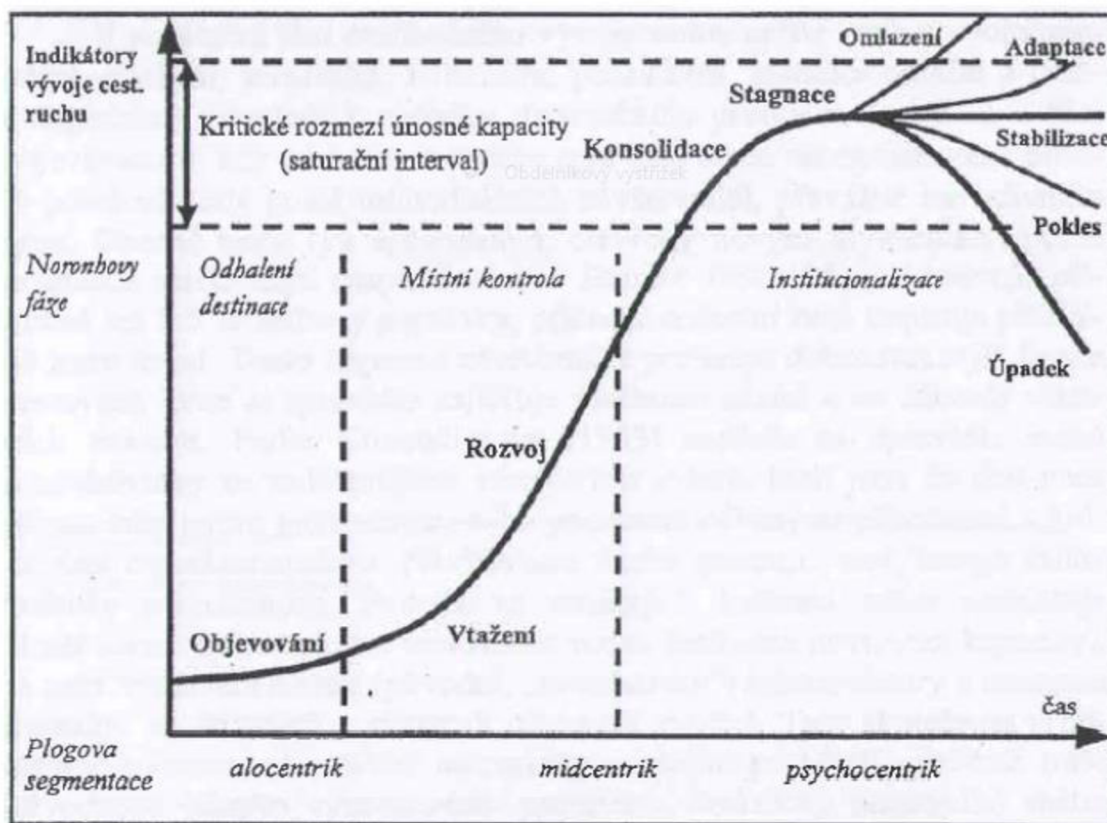
Podle Páskové (2014) je koncept životního cyklu destinace vnímán jako užitečný konceptuální rámec studia, výzkumu a managementu destinace a cestovního ruchu obecně.

Zelenka a Pásková (2012) připodobňují životní cyklus destinace k ekonomickému a marketingovému modelu životního cyklu produktu. Dále tvrdí, že vhodnou aplikací modelu životního cyklu destinace je možné sledovat jak kvantitativní, tak kvalitativní změny v dané destinaci způsobené rozvojem cestovního ruchu. Pásková (2014) zdůrazňuje, že model životního cyklu destinace pomáhá vysvětlit specifický vývoj cestovního ruchu v dané oblasti, zahrnující vlivy běžných civilizačních procesů, jako je globalizace nebo urbanizace. Také uvádí, že vyobrazení cyklu může pro výzkum nebo i destinační management nabídnout čtyři základní funkce:

- deskriptivní (popisnou),
- explanační (objasňující),
- prediktivní (předvídací),
- preskriptivní (předpisující).

Pásková (2014) uvádí, že je nejdříve cestovní ruch v destinaci popsán a objasněn a na základě těchto poznatků se pak může vytvořit realistická předpověď pro budoucí období se záměry a cíli strategického plánu. Zdůrazňuje, že každá destinace si prochází mírně odlišným vývojem, v modelu životního cyklu destinace jde o přiblížení se a předvídání určitého vývoje destinace (jak předejít hrozbám a využít příležitosti, být konkurenceschopným). Vysvětluje, že životní cyklus destinace má provázanost s konceptem sociální směny i únosné kapacity území.

Autoři (například Pásková, 2014) uvádějí, že je sice velké množství pojetí tohoto cyklu, nejpoužívanějším a nejpřesnějším je ale asi Butlerův model životního cyklu destinace, který zobrazuje vývoj destinace v šesti fázích.

Obrázek 1 Životní cyklus destinace Zdroj: Pásková (2009, str. 73)

Jak je na obrázku 1 vidět, jedná se o závislost indikátorů vývoje cestovního ruchu na čase. Jako indikátor vývoje cestovního ruchu lze dle Páskové (2014) považovat například růst počtu návštěvníků, průměrné výdaje získané z cestovního ruchu nebo také intenzitu a způsob propagace destinace. Vysvětluje, že podle výsledků je pak destinace zařazena do příslušné fáze životního cyklu.

3.2.2 Fáze životního cyklu destinace

1. Fáze objevení

Podle Páskové (2014) je pro destinaci v této fázi typický malý počet zákazníků přicházejících do destinace. Popisuje, že tito návštěvníci hledají autenticitu a unikátní

zážitky, zajímají se o kulturu a rádi a jsou schopni navázat silný kontakt s místními obyvateli. Vysvětluje, že infrastruktura cestovního ruchu je v této fázi většinou nevybudovaná. Uvádí, že tyto destinace se často vyznačují autentičností, nedotčenou přírodou a kulturou (např.: západní Afrika, Amazonie).

2. Fáze vtažení

Podle Páskové (2014) je fáze vtažení v cestovním ruchu obdobím, kdy destinace začíná zaznamenávat zvýšený zájem návštěvníků, avšak stále ještě není dosaženo masového turismu (např.: státy severní Afriky). Popisuje, že návštěvník v této fázi rád objevuje nová místa a poznává místní kulturu autenticky a poměrně intenzivně. Uvádí, že v této fázi se v destinaci začíná projevovat tlak na posílení infrastruktury cestovního ruchu, postupnou propagaci destinace, začínající sezónnost a rostoucí organizovanost cestovního ruchu. Zdůrazňuje, že místní obyvatelé mají pozitivní vztah k turismu, ale roste sociální rozdíl mezi místními obyvateli zapojenými do cestovního ruchu a zbytkem populace.

3. Fáze rozvoje

Pásková (2014) třetí fázi popisuje jako rozvoj destinace, kdy návštěvnost začíná výrazně narůstat (domácí i zahraniční návštěvníci). Dodává, že v době sezóny je počet návštěvníků vyšší než počet místních obyvatel, což naznačuje masový cestovní ruch v dané destinaci. Zdůrazňuje, že se zvyšujícími se nároky návštěvníků na standard služeb značně klesá kontrola místních obyvatel nad rozvojem cestovního ruchu a přechází do rukou mimodestinačních investorů, což vede ke změně životního stylu místních obyvatel.

Ap a Crompton (1998) citovaní v Páskové (2014) charakterizují postoj místních k turismu jako "toleranci návštěvníků v destinaci", která s časem může přejít do apatie. Pásková (2014) dále poznamenává, že vztah mezi místními a návštěvníky ztrácí autenticitu a frekvenci (s výjimkou obchodních interakcí). Jako příklad destinací, které se aktuálně nacházejí ve fázi rozvoje, Pásková (2014) uvádí některé oblasti Latinské Ameriky.

4. Fáze konsolidace

Čtvrtá fáze je označována jako konsolidační fáze, která, jak uvádí Pásková (2014), přináší masový turismus, kdy v sezóně počet návštěvníků přesahuje počet místních obyvatel, avšak růst návštěvníků se výrazně zpomaluje oproti předchozím fázím. Zdůrazňuje, že se místní ekonomika stává závislou na turismu. Území postupně získává charakter turistické infrastruktury a místní zařízení ustupují franšízám a zavedeným značkám (Pásková, 2014).

Podle Páskové (2014) narůstá nespokojenost obyvatel, ve vyhocené situaci dochází až k znechucení z rozvoje cestovního ruchu, potřeby místních obyvatel jsou upozaděny ve prospěch návštěvníků a maximalizaci zisku. Tvrdí, že v této fázi se nachází mnoho evropských destinací.

5. Fáze stagnace

Předposlední fázi označují Zelenka a Pásková (2012) jako nejkritičtější z celého cyklu. Vysvětlují, že v této části dochází k naplnění únosné kapacity destinace, počet návštěvníků je maximální, atraktivita destinace klesá.

Pásková (2014) uvádí, že původní atrakce a ekonomické prvky ustupují uměle vytvořeným alternativám a nevratné změny se dějí v prostředí destinace. Popisuje, že se ale návštěvnost snižuje a zájem o destinaci klesá a společně s ním i ekonomický přínos cestovního ruchu. Zdůrazňuje, že dochází k narůstající frustraci a nespokojenosti místních obyvatel, jejich postoj popisuje až jako znechucení, nepřátelství nebo antagonismus. Jako příklad uvádí severní Středomoří.

6. Fáze poststagnace

Poslední fázi životního cyklu destinace je poststagnace. Vývoj cestovního ruchu v této fázi může směřovat různými směry (viz obrázek 1), což je značně ovlivněno děním v předchozí fázi stagnace.

Pásková (2014) zmiňuje pět variant, jak by následný vývoj mohl pokračovat, a to jako úpadek, pokles, stabilizace, adaptace, nebo omlazení, přičemž první a poslední možnost (úpadek a omlazení) považuje za extrémní případy.

a. Fáze úpadku

První a extrémní alternativa je úpadková, ke které dojde dle Páskové (2014) v případě vyčerpání zdrojů destinace, značného poklesu kvality životního prostředí či v důsledku válečných konfliktů nebo přírodních katastrof.

b. Fáze poklesu

Tuto fázi Pásková (2014) charakterizuje postupným snižováním návštěvnosti, což může být v důsledku překročení únosné kapacity území a také nedostatečnými investicemi do infrastruktury cestovního ruchu.

c. Fáze stabilizace

Alternativa nastává dle Páskové (2014) v případě, že se destinace dokázala stabilizovat – vyrovnat se s předchozími hrozbami a potenciálním poklesem a je schopná udržovat stabilní a kontrolovatelnou úroveň návštěvnosti.

d. Fáze adaptace

Pásková (2014) vysvětluje, že tato fáze může nastat, jen pokud se rozvoj a přístup k rozvoji cestovního ruchu modifikuje a bude přizpůsoben únosné kapacitě destinace.

e. Fáze omlazení

Poslední a také extrémní alternativa je fáze omlazení. Pásková (2014) ji vyznačuje zásadními změnami prováděnými destinačním managementem, které vedou ke změně image destinace. Tako fáze je považována jako poslední, jelikož uzavírá celý cyklus. Na fázi omlazení znovu navazuje fáze objevení a započiná tak nový životní cyklus destinace.

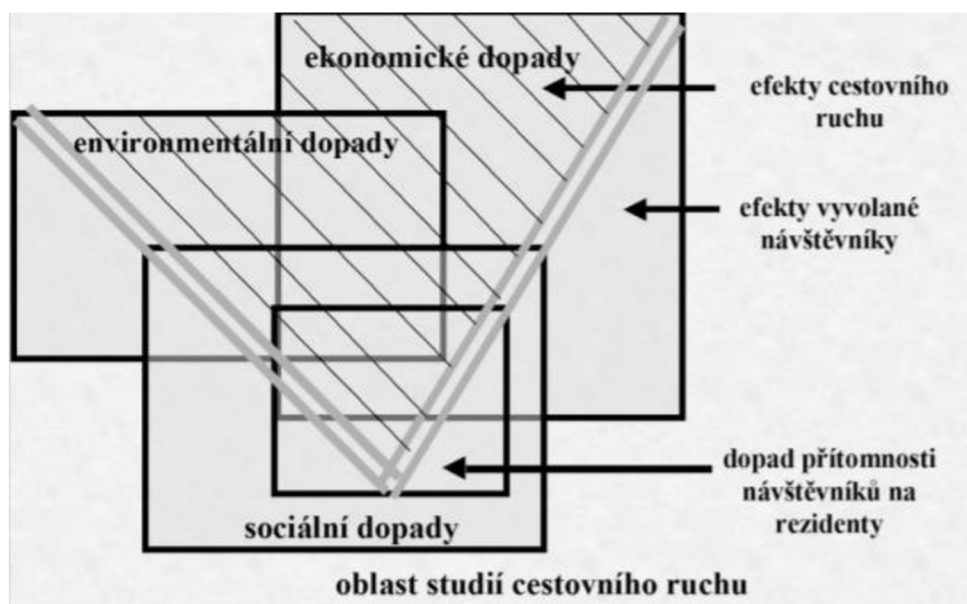
3.2.3 Dopady cestovního ruchu na destinaci

Cestovní ruch se postupně stává neodmyslitelnou součástí mnoha měst, jelikož ji formuje do jisté podoby. Často se ale při nekontrolovaném rozvoji cestovního ruchu může stát, že je destinace neodvratně postižena masivním turismem. Pásková (2014) varuje, že právě masový a neregulovaný turismus s sebou nese ty nejpodstatnější negativní dopady jak na environmentální stránku destinace, tak i na tu socio-kulturní.

Pásková (2014) tvrdí, že se tato problematika začala stávat aktuální v 70. letech 20. století, zejména ze strany geografů, ekonomů a sociologů. Zelenka a kol. (2013) doplňují, že zejména od 90. let minulého století jsou dopady na přírodu a krajinu a socio-kulturní a ekonomické dopady cestovního ruchu studovány ve vzájemných souvislostech (obrázek č. 2).

Podle Páskové (2014) neregulovaný cestovní ruch působí zpravidla na životní prostředí nešetrnou formou, nadměrnou intenzitou a nadměrným tempem svého rozvoje, čímž spotřebovává zejména neobnovitelné a často jedinečné zdroje. Uvádí, že tento nežádoucí projev působení neregulovaného rozvoje cestovního ruchu bývá označován jako efekt turistické pasti.

Popisuje, že dopady je možno dělit do tří kategorií: environmentální, ekonomické a socio-kulturní. Příkladem negativního environmentálního dopadu na přírodní prostředí může například být znečištění dopravními prostředky a odpadky, přelidnění, hluk a dopravní zácpy. Existují ale i pozitivní dopady, jelikož do prostředí destinace putuje více dotací a financí z odvětví cestovního ruchu. Pásková (2014) poukazuje na možnou prevenci zachování životního prostředí a jeho zkvalitňování, kdy dochází k revitalizaci nevyužitých ploch, investic do obnovy památek a ochrany přírody, výchově místních obyvatel k ochraně prostředí, které láká návštěvníky.

Obrázek 2 Průřezovost problematiky dopadů cestovního ruchu, zdroj: Pásková (2014, str. 50)

Mezi ekonomické pozitivní dopady Fialová (2012) zařazuje zvýšení zaměstnanosti v dané destinaci, zisk z návštěvníků, rozvoj infrastruktury a jejich uplatnění v destinaci, kde se cestovní ruch uskutečňuje a dále také zisk státu z daně z nemovitosti nebo z daně z příjmu fyzických a právnických osob. Negativní ekonomické dopady doplňuje Dumbrovská (2013) a uvádí sezónní nezaměstnanost (či zaměstnanost), nevyužití kapacity zařízení v cestovním ruchu. Dále tvrdí, že existuje přímá úměra mezi CR a šedou ekonomikou.

Dumbrovská (2013) rozebírá dopady na socio-kulturní prostředí, ty pak charakterizuje ve vztahu místních obyvatel s procesy CR. Popisuje vznik sporu návyků mezi místními obyvateli a návštěvníky, kteří si s sebou přivezli vlastní odlišné návyky. Dodává, že s postupem zviditelnění destinace má čím dál více návštěvníků o ni zájem, což může být předpokladem pro vznik turistické inflace. Vysvětluje, že jejím důsledkem je zvýšená hladina počtu návštěvníků a s tím i zvýšená cenová hladina a také, že v dané lokalitě vznikají turistická ghetta (např. Benátky nebo i Praha) či jiné jevy. Mezi další negativní dopady na kulturní destinaci řadí například: komercializaci kultury (zaprodání tradic), ztrátu autenticity anebo nevhodný růst infrastruktury pro obyvatele destinace. Zelenka a Pásková (2012) navazují, že tyto jevy s pozvolným procesem potlačování a

vytlačování původních základních funkcí sídla (obytné, obslužné, rekreační, ekonomické) tvoří oblast neobytnou, která se tak stává pouze destinací cestovního ruchu. Zdůrazňují, že převažuje funkce turistická nad tou rezidenční, a původní obyvatelé již nejsou schopni žít v destinaci kvůli markantnímu zvýšení cen (turistická inflace). Poukazují na upřednostnění potřeby návštěvníků na úkor každodenních potřeb a životního stylu rezidentů. Upozorňují, že v kulturní oblasti mají tyto efekty často nevratný charakter.

Studie Pavlič, Portolan a Puh (2015) zaměřená na dopady turismu v historickém centru Dubrovníku ukazuje, že celkové dopady cestovního ruchu jsou velice komplexní. Zahrnují ekonomické, sociokulturní a environmentální komponenty. Podobné dopady jako v Dubrovníku konstatují ve všech destinacích podobného charakteru kulturního turismu, a to především v destinacích s památkou UNESCO. Výzkum byl prováděn dotazníkovým šetřením na skupině obyvatel Dubrovníku (z historického centra i z více okrajových oblastí, s vazbou k cestovnímu ruchu i bez). Výsledky ukázaly, že ti, kteří jsou přímo napojeni na turismus a na výdělek z něj, jeho dopady nevnímají jako negativní, ať už socio-kulturní, environmentální nebo ekonomické. Dotázaní, kteří nemají přímou spojitost s cestovním ruchem, vnímají pouze negativní dopady na socio-kulturní stránku, Vzhledem k tomu, že nejsou závislí na turismu dokáží situaci hodnotit objektivněji.

3.3 Cestovní ruch za dob koronavirové krize

Od konce roku 2019 se změnilo dosavadní fungování ve všech ohledech, když nastala pandemie COVID-19. Omezující společnost byly především restriktce vázané se zabráněním šíření viru. Právě tyto restriktce nejvíce změnily sektor cestovního ruchu.

CzechTourism (2021) uvádí, že během roku 2020 (období největšího rozmachu začínající pandemie) došlo k poklesu až o 70 % zahraničních turistů, zůstávajících v destinaci déle než jednu noc, pokles u domácích turistů byl zaznamenán pouze o 20 %. Většina destinací se tedy musela zaměřit na propagaci k obyvatelům země. Trend, který se stal ještě více aktuálním v době pandemie, je dovolená v podobě sportovní aktivity, a to především pěší turistika nebo cykloturistika. Hlavním z důvodů je ostražitost vůči velkým skupinám a osobnímu kontaktu s cizími lidmi.

Server OSN (2020) tvrdí, že cestovní ruch je jedním z nejdůležitějších ekonomických sektorů světa, je třetím v řadě z hlediska exportu, a i velkým zajišťovatelem pracovních míst (až 10 % pracovních míst je v cestovním ruchu). Server dále upozorňuje, že v některých tzv. malých ostrovních rozvojových státech se cestovní ruch podílí na většině výdělků a během pandemie se mnohé oblasti cestovního ruchu musely uzavřít, a tudíž pracovníci, firmy a stát ztratil velké množství výdělků. OSN (2020) dále uvádí pět priorit pro obnovení cestovního ruchu:

- **Zmírnit socioekonomické dopady** na živobytí lidí, zejména na zaměstnanost žen a ekonomické zabezpečení.
- **Posílit konkurenceschopnost a odolnost.**
- **Podpořit inovace a digitalizaci** cestovního ruchu.
- **Posílit udržitelnost a zelený růst** k nastartování odolného, konkurenceschopného, na přírodní zdroje nenáročného a nízkouhlíkového cestovního ruchu.
- **Koordinace a partnerství** pro transformaci odvětví k dosažení Cílů udržitelného rozvoje.

V duchu těchto pěti priorit se nese cestování za dob koronavirové pandemie. OSN (2020) uvádí, že první priorita byla většinou řešena státem, kdy památky (např. zapsané na seznamu Světového dědictví) a vybrané destinace dostaly dotace od státu a tím pádem si mohly dovolit zavřít na několik měsíců, ale i přes to bylo mnoho pracovníků propuštěno a mnohé podniky zbankrotovaly.

Dále popisuje, že konkurenceschopnost a odolnost byla klíčem k přežití pandemie v dobách, kdy služby cestovního ruchu byly kvůli restrikcím státu omezeny na minimum. Tato priorita se váže i s tou třetí, jelikož aktéři cestovního ruchu byli nuceni se inovovat a digitalizovat, aby byli i nadále konkurenceschopní a odolní. OSN (2020) vyzdvihuje nutnost digitalizace a virtualizace, což je dalším znakem turismu za pandemie, jelikož zákazníci se chtěli setkávat s co nejmenším počtem jiných lidí, aby snížili riziko nakažení. Mnohé památky proto vytvořily například virtuální prohlídky, které nalákaly návštěvníky do domácí destinace spíše než do zahraniční nebo také změnilo způsob zakoupení vstupenek na virtuální. Veškeré tyto znaky již byly trendem cestovního ruchu ve 21. století, během pandemie se staly ale téměř jedinou cestou k přežití.

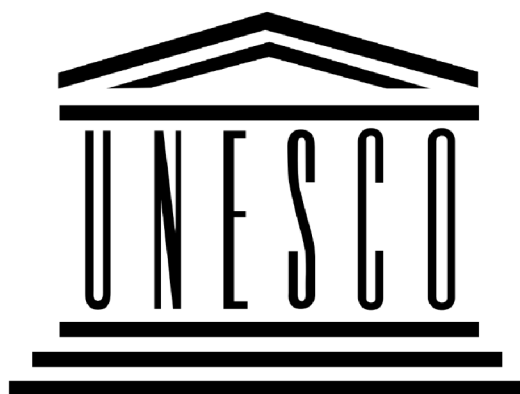
Jak už bylo zmíněno v kapitole 3.2 *Trendy v cestovním ruchu*, udržitelný a zelený cestovní ruch je taktéž momentálním trendem. Důraz a další zviditelnění nastalo během pandemie. Čím dál více lidí volí dovolenou v přírodě, nejlépe ještě v domácí krajině.

OSN (2020) pokračuje, že koordinace a partnerství mezi jednotlivými částmi odvětví cestovního ruchu jsou nutné pro transformaci turismu. Cestovní ruch, jaký byl do předkoronové krize lze vrátit do obdobné podoby a intenzity, ale poznání rezidentů během pandemie ukázalo, že si v řadě destinací nepřejí tento vývoj a právě transformace odvětví by tomu měla zabránit. Díky koordinaci a partnerství je možné změnit chod a systém turismu tak, aby byl připravený na jakoukoli další katastrofu a také aby neměl tak vysoké negativní dopady v destinacích zasaženými masovým cestovním ruchem (OSN, 2020).

3.4 Organizace UNESCO

UNESCO v původním anglickém znění United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, je organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu a patří mezi 15 mezistátních odborných organizací OSN (UNESCO, 2021).

Jak uvádí oficiální stránka UNESCO (2021), tak organizace sídlí v Paříži a její hlavní postavou je momentálně generální tajemnice Audrey Azoulay. Stránka dále uvádí, že vznik organizace započal 16. listopadu 1945, kdy byla na diplomatické konferenci v Londýně podepsána ústava UNESCO a 4. listopadu následujícího roku tato Ústava vstoupila v platnost.

Obrázek 3 logo UNESCO, zdroj: UNESCO (2021)

Vznik roku 1945 napovídá souvislosti s 2. světovou válkou. Právě její hrůzné činy byly podnětem ke vzniku UNESCO. Hlavním úkolem organizace proto bylo usilování o udržení mezinárodního míru prostřednictvím rozvíjení spolupráce mezi státy v oblastech vzdělání, vědy a kultury. V současnosti se zaměřuje především na obory vzdělání, přírodní vědy, sociální a humanitní vědy, kultury a komunikace a informace. Dále podporuje množství projektů, které se zabývají například gramotností a jejím šířením, mezinárodní spoluprací ve vědních oborech, propagací nezávislých médií nebo ochranou lidských práv. UNESCO (2021) uvádí, že památky a projekty spadající pod organizaci jsou označeny logem (viz obrázek 3 nebo též 4).

3.4.1 Světové dědictví

Pojem Světové dědictví označuje seznam různých kulturních a přírodních památek ve světě, které byly vybrány pro svůj mimořádný význam organizací UNESCO. Tyto památky jsou organizací UNESCO chráněny a případně dotovány. Dle UNESCO (2023) se 16. listopadu 1972 konala generální konference UNESCO, na které byla schválena Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví, v platnost vstoupila 17. prosince 1975. Uvádí, že touto Úmluvou se smluvní státy zavázaly ke chránění památek Světového dědictví na svém území. Kulturní a přírodní památky, kterým byla přiznána jedinečná hodnota a jsou považovány za společné světové dědictví, začaly být podle vypracovaných kritérií zapisovány na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví s cílem upřednostněné a systematické ochrany (UNESCO, 2021).

UNESCO (2022) v roce 2022 uvádí na svém seznamu 1 154 památek a destinací (společně kulturní, přírodní a smíšené), které je možné najít ve 167 státech světa, kdy největší zastoupení památek zapsaných na seznamu UNESCO má Itálie (56) a Čína (55), Německo (51) a Španělsko (49). Samotná Česká republika také má co nabídnout v této otázce (zvláště v porovnání s územní velikostí na rozdíl od předchozích států), jelikož na Seznamu světového dědictví měla v roce 2022 oficiálně zapsáno 16 památek a k tomu dalších 6 v kategorii nemotného kulturního dědictví (UNESCO, 2022).

Obrázek 4 UNESCO World Heritage logo, zdroj: Wikimedia (2014)

3.4.2 Kulturní památky na Seznamu světového dědictví

Zápis památky na seznam UNESCO je poměrně prestižní záležitost, se kterou přichází i mnoho výhod. Nejen, že se památka dostane pod organizaci, která při mimořádném poškození externím jevem přispívá finančně na opravu či renovaci památky, ale je tu i otázka marketingu. Památka se stává jednou z „elitních“ destinací, která přiláká velké množství návštěvníků už jenom kvůli tomu, že mají značku UNESCO.

K tomu, aby památka mohla být zapsána na Seznamu světového dědictví, musí splňovat určitá kritéria. Oficiální web WHC (2021) uvádí pro kulturní dědictví tato:

- i. je mistrovským dílem tvůrčího talentu člověka (např. Telč a jeho náměstí s renesančními budovami),

- ii. představuje významný mezník v hodnotách člověka (v určité době nebo kulturním období) ve vývoji v architektuře, technice, umění či urbanismu (např. historické centrum Prahy ukazující neustálý růst od středověku až po současnost),
- iii. je jedinečným důkazem o existující nebo už vymizelé civilizaci nebo kulturní tradici (např. Karlovy Vary jako jedno z lázeňských měst, znázorňující fenomén přesahující až dodnes),
- iv. je skvělou ukázkou stavby, architektonického nebo technologického souboru, dokumentující jednu nebo více významných etap v historii lidstva (např. Holašovice ukazující tradiční venkovské osídlení ve střední Evropě),
- v. je skvělou ukázkou určitého způsobu osidlování nebo způsobu využití půdy či moře, typického pro nějakou kulturu, zejména tam, kde hrozí poškození vnějšími či vnitřními vlivy, jejichž dopad by byl nevratný (např. Kladruby nad Labem a využití krajiny pro chov koní),
- vi. souvisí přímo nebo specificky s událostmi, s tradicemi, s převratnými myšlenkami, s vyznáním či vírou, s literaturou či uměním majícím univerzální význam (toto kritérium není obvykle používáno samostatně, ale společně s jinými kritérii) (např. Praha a založení Karlovy univerzity, což z města vytvořilo sídlo vzdělání, tato skutečnost přilákala do města osobnosti, jako byli W. A. Mozart a F. Kafka).

Jak ale Krob (2007) uvádí, být na Seznamu světového dědictví je zavazující úkol, z něhož plyne potřeba zvýšené ochrany i odpovědnosti, k povinnostem patří třeba i sledování stavu památek na principu závazné osnovy. Krob (2007) zdůrazňuje, že sledování stavu památek přísluší účastnickému státu, v České republice je prováděna kontrola skrze Národní památkový ústav. Dále pokračuje, že cílem je hledání cest při řešení mnohdy náročných problémů v urbanistické oblasti či při zachování míry autenticity a integrity, a koordinovaná činnost při respektování historických konstrukcí, jakož i stavebních detailů. Uvádí, že dalším úkolem je potřeba spojit prvky současného života v destinaci, spokojenost obyvatel, urbanistický rozvoj destinace s nezbytností zachování specializovaných památkových postupů při údržbě a obnově památek. Podle

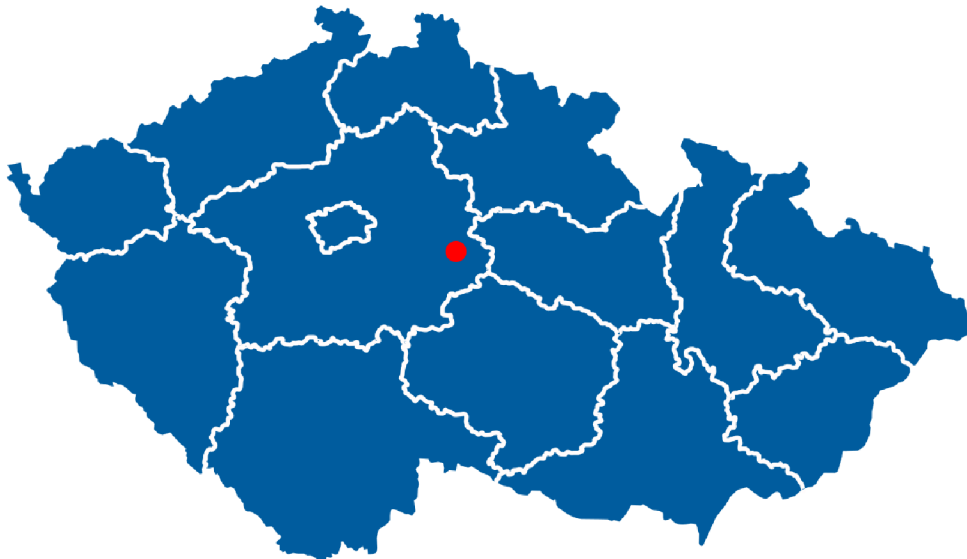
Kroba (2007) jde o zkoordinování stavební činnosti nejenom na území památek, ale i v jejich ochranných pásmech a je povinností každého státu pečovat o památky Světového dědictví, jinak by neměl nárok na finanční podporu, dotace a regionální podporu. Mezi kulturní památky spadající pod organizaci UNESCO na území České republiky patří (UNESCO, 2022):

- Český Krumlov - Historické centrum,
- Telč - Historické centrum,
- Praha - Historické centrum,
- Žďár nad Sázavou - Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře,
- Kutná Hora - Historické centrum, Chrám sv. Barbory, Katedrála Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci,
- Lednicko-valtický areál,
- Kroměříž - Zahrady a zámek,
- Holašovice - Vesnická rezervace,
- Litomyšl - Zámek a zámecký areál,
- Olomouc - Sloup Nejsvětější Trojice,
- Brno - Vila Tugendhat,
- Třebíč - Židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa,
- Krušnohoří - Hornický region Erzgebirge / Krušnohoří,
- Kladruby nad Labem - Krajina pro chov koní v Kladrubech,
- Lázeňský trojúhelník - Slavná lázeňská města Evropy,
- Jizerskohorské bučiny.

4 Praktická část

4.1 Kutná Hora

Kutná Hora je sice rozlohou i počtem obyvatel malé město, ale jeho historický a kulturní význam je nejen pro naši zemi velice důležitý. Královské město se nachází ve východní části Středočeského kraje necelých 70 kilometrů jihovýchodně od Prahy a je obklopeno Středočeskou vrchovinou a Železnými horami (viz obrázek 5). ČSÚ (2021) uvádí, že Kutná Hora má v dnešní době necelých 21 tisíc obyvatel, což ji dělá jedním z méně osídlených okresních měst.

Obrázek 5 Mapa cz Kutná Hora, zdroj: Kroton (2005)

4.1.1 Historie Kutné Hory

Kutná Hora je díky svému kulturnímu, a především historickému bohatství jedním z neznámějších míst v České republice. Již od pravěku se v Kutné Hoře něco dělo. Právě v Bylanech u Kutné Hory byly nalezeny důkazy neolitického osídlení sahající až do 6. století př. n. l. (Květina, 2021).

Štolbová (2000) uvádí, že nedaleko od dnešní Kutné Hory si založili Slavníkovci jedno ze svých sídel, a to přesněji v Malíně. Upozorňuje, že jde o poměrně zanedbávanou informaci, ale již oni na území Kutné Hory našli stříbro, a dokonce si z něj razili i vlastní platidlo – denáry. Pokračuje, že po nešťastném vyvraždění Slavníkovců v roce 995 se oblast vyprázdnila. Kutná Hora jako samotná vznikla díky založení kláštera v nedaleké Sedlci (dnes městská část Kutné Hory), kdy se na území dnešního města dostal pracovitý a vzdělaný řád Cisterciáků (Štolbová, 2000).

Krejčí (2023) popisuje, že právě proto, když se mnichovi Antoňovi jednou náhodou podařilo nalézt vyústění žil stříbrné rudy, věděl, o co se jedná a co má dělat. Pokračuje, že od této chvíle se Kutná Hora stala útočištěm všech, kteří si chtěli vydělat a pracující horníci si kolem jednotlivých dolů začali zakládat malé osady. Štolbová (2000) zdůrazňuje, že s přibývajícím nalezeným stříbrem také přibývalo obyvatel a zanedlouho se z Kutné Hory stalo město, které mohlo konkurovat Praze, jak počtem obyvatel, tak i pokladnou. Krejčí (2023) tvrdí, že na přelomu 13. a 14. století panovala ve městě doslova stříbrná horečka evropského rozměru, jelikož nálezy stříbra v tu dobu byly opravdu pozoruhodné (viz obrázek 6). Uvádí, že v roce 1300 král Václav II. nechal sepsat a vydat Horní zákoník *Ius Regale Montanorum*, sjednotil veškeré mincovny českého království do jedné (Vlašský dvůr v Kutné Hoře) s tím i zavedl jednotnou měnu (pražský groš) a Kutná Hora se oficiálně stala městem, a to královským. Zdůrazňuje, že po vydání Horního zákoníku veškeré

Obrázek 6 Těžba stříbra v Kutné Hoře v 15. století, zdroj: Wikimedia (2009)

stříbro patřilo králi, ale i přes to bylo město velice bohaté. A právě proto během této doby město velice prosperovalo, a to především v architektonické a celkově kulturní oblasti.

Štolbová (2000) uvádí, že během vlády Lucemburků byla Kutná Hora obohacena o památky jako třeba chrám sv. Barbory, katedrála Nanebevzetí sv. Panny Marie, kostel Všech svatých s kostnicí anebo třeba Vlašský dvůr. Pokračuje, že během vlády Karla IV. bylo přesunuto královské sídlo právě do Kutné Hory, což ji udělalo politickou velmocí. Důkazem politické významnosti je třeba i vydání Dekretu kutnohorského v roce 1409, které se odehrálo ve Vlašském dvoře (Štolbová, 2000).

Husitské války s sebou přinesly pro Kutnou Horu mnoho nepříjemností. Pospíšil a kol. (2014) tehdejší Kutnou Horu popisují jako velice pro-královskou, a tudíž i katolickou, což ji stavělo na protější stranu husitů. Pokračují, že se v 15. století stala Kutná Hora terčem hned dvou husitských útoků, což ji téměř zruinovalo. Po husitských válkách se sice město snažilo znovu dostat na svou předchozí pozici a chvilku se mu to i dařilo, ale zanedlouho začala Kutná Hora znovu upadat (Pospíšil a kol., 2014).

Pospíšil a kol. (2014) popisují, že Kutná Hora začala ztrácet svou politickou a finanční významnost s nástupem Habsburků na trůn v roce 1526. Uvádějí, že jedním z nevýznamnějších zásahů do důležitosti Kutné Hory bylo u nařízení o ukončení ražby pražských grošů, dále také i náboženské konflikty, povstání anebo morová pandemie. Definitivní konec kutnohorského hornictví pak Pospíšil a kol. (2014) datují na rok 1727, kdy byla zrušena královská mincovna. Během doznívání slávy a bohatství Kutné Hory byly ve městě postaveny ještě nějaké památky, a to například Jezuitská kolej, morový sloup anebo část chrámu sv. Barbory. Po usednutí Josefa II. na trůn, byly zavedeny nové reformy, jednou z nich bylo i zrušení kontemplativních řádů – z většiny církevních památek se proto staly sklady, vojenské kasárny nebo v případě kutnohorského cisterciáckého kláštera, tabáková továrna (Krejčí, 2023).

V novodobých dějinách Kutná Hora sice nehrála nijak významnou roli, ale v povědomí stále zůstala. Štolbová (2000) poukazuje na pobyt a působení důležitých osobností Národního obrození právě v Kutné Hoře. Mezi ně řadí především Karla Havlíčka Borovského, Jaroslava Vrchlického nebo Josefa Kajetána Tyla, který se dokonce ve městě narodil. Ve 20. století Kutná Hora byla téměř zapomenutá, možná

právě proto se město vyhnulo během obou světových válek jakékoliv újmě (Štolbová, 2000).

Štolbová (2000) uvádí, že v roce 1961 bylo město vyhlášeno památkovou rezervací. Krejčí (2023) zdůrazňuje, že obnovy a rekonstrukce mnoha památek se ale Kutné Hoře dostalo až po zapsání na seznam světového dědictví UNESCO v roce 1995. Pokračuje, že zápis historického centra s chrámem sv. Barbory a katedrály Nanebevzetí sv. Panny Marie konečně přinesl městu svou ztracenou slávu a s tím i finance potřebné pro záchranu chátrajících památek.

Kutná Hora je ve 21. století spíše turistickou velmocí. Díky své bohaté historii a kultuře (především v architektonické oblasti) je destinace cílem nespočtu českých i zahraničních návštěvníků.

4.1.2 Cestovní ruch v Kutné Hoře

Cestovní ruch je pro Kutnou Horu významnou součástí jejího fungování. Díky turismu se do města dostane mnoho návštěvníků, kteří následně ovlivňují chod a podobu destinace.

Účastníci cestovního ruchu, kteří navštívili Kutnou Horu, by se dali rozdělit na základě dvou kritérií. První kritérium je na základě délky pobytu. Jako turisté jsou označováni návštěvníci, kteří v destinaci stráví alespoň jednu noc nebo déle. Jednodenní návštěvníci neboli výletníci, jsou potom ti, kteří na místě nepřenocují. Podle CE-Traffic (2019) do Kutné Hory v roce 2018 zavítal necelý milion (více než 990 tis.) návštěvníků, z toho 87 % procent tvořili jednodenní návštěvníci a pouhých 13 % tvořili turisté. Tato data názorně ukazují problém, se kterým se Kutná Hora potýká. Jelikož se nachází pouhých 70 km od Prahy, většina účastníků cestovního ruchu destinaci považuje za jednodenní výlet, a tudíž nevyužijí služeb, které jsou nabízeny a tvořeny pro dlouhodobější pobyty. Město proto, i přes vytíženost návštěvnosti, nedokáže naplnit svůj potenciál, především v otázce zisku z turismu.

Druhé možné kritérium při segmentaci návštěvníků určuje, zda je návštěvník z České republiky nebo zda přijíždí ze zahraničí. V roce 2018 CE-Traffic (2019) zaznamenala, že z celkového počtu návštěvníků tvořili domácí 56 % (asi 561 tis. návštěvníků) a zbylých

44 % (asi 438 tis. návštěvníků) přijíždějí ze zahraničí. Jelikož je Kutná Hora celosvětově známou destinací, tato čísla jsou poměrně vyrovnaná. Země, ze kterých do destinace v roce 2018 přijíždělo nejvíce návštěvníků, byly podle CE-Traffic: Rusko (19 %), USA (18 %) a Spojené království (necelých 9 % procent). Tato data se ale po koronavirové pandemii změnila a na základě pozorování nejvíce návštěvníků pochází z Ruska, Německa, Rakouska anebo Polska. CE-Traffic dále uvádí, že návštěvníci domácího charakteru pak nejčastěji pocházeli z Prahy, nebo se jednalo o výletníky tranzitující přes Kutnou Horu.

Cestovní ruch je v Kutné Hoře velice centralizovaný. Hlavním střediskem je historické jádro Kutné Hory společně s katedrálou sv. Barbory. Další, velmi populární, zastávkou pro návštěvníky, je Sedlec se svojí kostnicí. Král (2020) ve své práci uvádí, že necelých 50 % návštěvníků Kutné Hory cestuje do destinace za účelem navštívení památky UNESCO, kdežto pouhých 15 % tvoří ti, kteří přijíždí za účelem jiným (např. sportovní vyžití, kulturní akce nebo rekreace). Právě využívání těchto složek cestovního ruchu by vedlo k prodloužení pobytu návštěvníků v Kutné Hoře, a tím pádem i k zvýšení výdělečnosti destinace.

Dle vlastního pozorování se zvyšuje počet turistů Kutné Hory při pořádání vícedenních akcí, jako je například červnové Stříbření, během kterého jsou ubytovací kapacity města téměř plné. Mezi další kulturní akce, které se pořádají v Kutné Hoře, patří Kutnohorské léto, Mezinárodní hudební festival nebo Svatováclavské slavnosti. Destinace také nabízí sportovní vyžití, ať už v centru (plavecký bazén s plovárnou, nejdelší bobová dráha v ČR, nebo zimní stadion) nebo v okolí (procházka Stříbrná stezka nebo možnost zapůjčení elektrokol v městském IC), které nejsou dostatečně propagovány, aby do města natáhly návštěvníky.

Cestovní ruch v Kutné Hoře je sice rozvinutý, ale kvůli jedinečnosti a důležitosti nejznámějších památek je z řad návštěvníků zaměřený pouze na hlavní atraktivitu.

4.1.3 Kutnohorské památky zapsané na Seznamu světového dědictví

Kutná Hora byla na seznam Světového dědictví zapsána, jelikož splňuje kritérium ii. Jak uvádí web WHC (2022), kritérium ii. (*představuje významný mezník v hodnotách*

člověka, v určité době nebo kulturním období, ve vývoji v architektuře, technice, umění či urbanismu) a dále také iv. kritérium (je skvělou ukázkou stavby, architektonického nebo technologického souboru, dokumentující jednu nebo více významných etap v historii lidstva) je Kutné Hoře uděleno, jelikož městská struktura byla velice vydařenou, bohatou a důkladnou ukázkou umělecké kvality, především chrámem sv. Barbory (viz obrázek 7). Ten měl velký vliv na další vývoj architektury nejen v českém království, ale i v celé střední Evropě. Kritérium iv. je pak spojováno s událostí těžby stříbra, která je nedílnou součástí historie města. Je to také jakási „pokladnička“ za většinou památek a za celkovým vzhledem historického centra města (především bývalé měšťanské domy).

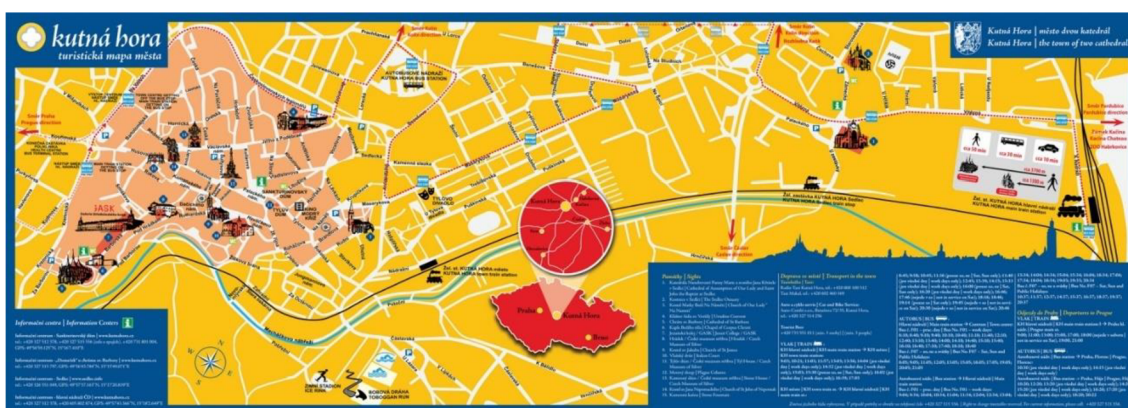
Obrázek 7 Chrám sv. Barbory, pohled z Královské procházky, zdroj: vlastní (2021)

Od roku 1995 do současnosti se v Kutné Hoře díky dotacím a grantům zrekonstruovala většina památek i částí historického centra. I v roce 2022 probíhají neustálé rekonstrukce za účelem dodržení kritérií UNESCO. Dle záznamu z důvodové zprávy městského úřadu Kutná Hora (2020) Národní památkový ústav v Kutné Hoře vydal monitorovací zprávu, která tvrdí o památkách a historickém centru města: „*Stav nezměněn, autenticita zůstává nadále mimořádně vysoká.*“

Z vlastního pozorování lze potvrdit, že autenticita a středověký nádech města je stále přítomen ve městě i přes neustálou změnu infrastruktury, především u obchodů, restaurací a jiných podniků, vytvořených především kvůli intenzivnímu turismu v destinaci. Veškeré podniky, ale i domy obyvatelů musí dodržovat pravidla, aby byl konečný vnější

vzhled budovy v souladu s kritérii a okolím. Veškeré změny exteriéru se musí konzultovat s pověřenou osobou nebo s historiky. Ti poukazují i na „maličkosti“ jako je odstín omítky a klika u dveří. Díky těmto pravidlům je možné zachovat autenticitu středověkého města i v dnešní době. Samotné památky jsou pak průběžně a postupně rekonstruovány, aby si zachovaly svůj vzhled a životnost.

Kutná Hora, jak již bylo zmíněno, byla zapsána na seznam Světového dědictví UNESCO v roce 1995. Podrobněji se na seznamu nachází historické centrum Kutné Hory, chrám sv. Barbory a katedrála Nanebevzetí sv. Panny Marie (viz obrázek 8). Pospíšil a kol. (2014) uvádějí, že v Kutné Hoře se nachází celkem 319 kulturních a 2 národně kulturní památky, což ji dělá čtvrtou největší památkovou rezervací. Většina těchto památek bylo možné postavit právě díky stříbru z kutnohorských dolů. Kutná Hora vyniká především ve dvou architektonických slozích, a to v gotice a v baroku. Během těchto dvou slohů bylo město na svém vrcholu slávy a bohatství.

Obrázek 8 Turistický plán Kutné Hory, zdroj: IC Kutná Hora (2023)

– Historické centrum Kutné Hory

Kutnohorské historické centrum není nijak velké, ale i přesto je v něm možné najít nespočet památek. Do chráněné zóny historického centra spadá i celkový vzhled města, tudíž je v něm možné najít kamenné uličky nebo měšťanské domy jak ze středověku. Mezi významnější památky patří:

Jezuitská kolej, bývalé centrum jezuitů postaveno v barokním slohu. Štolbová (2000) uvádí, že sídlo bylo vybudováno především za účelem rekatolizace obyvatel v 18. století. Pokračuje, že během osvícenství byl řád zrušen a z budovy se stala kasárna. Dnes, po

rozsáhlé rekonstrukci, je Jezuitská kolej domovem galerie GASK, druhé největší galerie v České republice.

Vlašský dvůr, jak již bylo zmíněno, je bývalou královskou mincovnou. Štolbová (2000) popisuje, že ve 14. století to bylo jediné místo, kde se mohly razit pražské groše. To je možné i dnes, ražba mincí je ale pouze turistickou atrakcí. V budově se totiž nachází muzeum mincovnictví.

Muzeum Hrádek je bývalou částí městského opevnění. Dnes se v něm nachází české muzeum stříbra, které také umožňuje vstup do jediného přístupného dolu v Kutné Hoře. Dále také nabízí expozici vyobrazující „cestu stříbra“, neboli proces od dolování stříbra až do zaslání do královské mincovny (Vlašský dvůr).

– **Chrám sv. Barbory**

Chrám sv. Barbory (viz obrázek 8) je jednou nejznámějších památek Kutné Hory a vůbec České republiky. Chrám je postavený v gotickém slohu a jeho pětiodní rozložení s ochozem za oltářem ji dělá jednu ze dvou kutnohorských katedrál. Pospíšil a kol. (2014) datují stavbu katedrály od roku 1388 a ž do roku 1905, mnoha dlouhými pauzami. Označují ji jako odezvu na výstavbu sedlecké katedrály, která patřila cisterciáckému řádu, nikoliv měšťanům. To je i jedním z důvodů, proč jsou katedrály tak daleko od sebe.

Obrázek 9 Chrám svaté Barbory u jezuitské koleje, zdroj: vlastní (2022)

– Katedrála Nanebevzetí sv. Panny Marie

Katedrála Nanebevzetí sv. Panny Marie a sv. Jana Křtitele (viz obrázek 9) je největší katedrálou střední Evropy. Krejčí (2023) uvádí, že byla vystavěna za necelých 40 let, tedy od roku 1282 až do roku 1320, jako katedrála sloužící pro účely cisterciáckého kláštera. Jedná se o druhou katedrálu sídlící v Kutné Hoře. Krejčí (2023) zdůrazňuje, že památka musela být několikrát přestavěna, největší rekonstrukci podlehl pod vedením Jana Blažeje Santiniho-Aichela, který ji přestavěl ve stylu barokní gotiky. Krejčí (2023) upozorňuje, že za vlády Josefa II. byly zrušeny kontemplativní řády (tedy i cisterciáci) a z katedrály se stal na krátkou dobu sklad mouk, v klášteře se usídlila tabáková továrna. Pokračuje, že památka byla zapsána jako jediná na seznam UNESCO samostatně, díky tomu také katedrála dostala dostatek dotací na nutnou rekonstrukci. Památka je od dokončení přestavby v roce 2009 otevřena veřejnosti.

Obrázek 10 Katedrála Nanebevzetí Panny Marie a svatého Jana Křtitele v Sedlci,
zdroj: vlastní (2022)

4.2 Sběr informací a průběh šetření, výzkumu

Praktická část se zabývala případovou studií Kutné Hory v otázce dopadů cestovního ruchu na obyvatelstvo a poskytovatele služeb cestovního ruchu. Výzkum probíhal ve formě sekundární i primární. V sekundární výzkumu byla shrnuta již dříve zjištěná data o historii a cestovním ruchu Kutné Hory. Ta byla nadále doplněna vlastním pozorováním. Ke zpracování sekundárního výzkumu bylo využito analytických prací

vytvořených převážně Městským informačním centrem Kutná Hora ve spolupráci s oddělením cestovního ruchu na městském úřadě.

Měl za úkol poukázat na rozdíl mezi pohledy rezidenta Kutné Hory a poskytovatele služby cestovního ruchu na situaci turismu v destinaci.

4.2.1 Rozhovor s vedoucí sedlecké farnosti

Se zástupcem poskytovatelů služby cestovního ruchu, Mgr. Radkou Krejčí, ředitelkou organizační složky římskokatolické farnosti v Sedlci, byl veden rozhovor. Setkání proběhlo 11. 4. 2023 osobně v Informačním centru v Sedlci. Záznam byl nahráván na hlasový záznamník na mobilu a nahrávka trvala 40 minut. Mgr. Radka Krejčí souhlasila se zveřejněním záznamu v bakalářské práci. Informátorka odpovídala na předem připravené otázky, týkající se vlivu přítomnosti památky UNESCO na destinaci (transkript celého rozhovoru viz *8. Přílohy*), které byly doplněné o nové příležitostné dotazy.

Pod Římskokatolickou farnost Kutná Hora-Sedlec spadají tyto památky: katedrála Nanebevzetí Panny Marie a sv. Jana Křtitele, kostel Všech svatých s kostnicí a kostel sv. Jakuba (v Jakubu).

Dle Krejčí mezi silné i slabé stránky města lze zařadit vzdálenost Kutné Hory od Prahy. Vzhledem k blízké distanci je destinace chápána jako jednodenní záležitost, tudíž dochází k masovému jednodennímu turismu, který není přínosný např. pro místní podnikatele. Na druhou stranu Krejčí poukázala, že díky tomuto faktu nikdy nemá nouzi o zákazníky.

Dále uvedla jako silnou stránku přítomnost památky UNESCO a historického centra, což budí u domácích návštěvníků pocit prestiže města. Poukázala také na výhodu vzdálenosti památek od sebe (katedrála sv. Barbory a katedrála Nanebevzetí sv. Panny Marie se od sebe nachází 4,5 km), která donutí návštěvníky projít celé město. Také vyzdvihla *genius loci* destinace, které si město, i přes masový turismus, zachovalo.

Chod památky je masovým turismem zásadně ovlivněn, ať už ze strany poskytovatele, tak ze strany zákazníka. Je nutné si uvědomit, že památky nejsou atrakce. Dále tvrdila, že

je nutné zavést pravidla a opatření, která masový turismus zpomalí. V Sedlci přesunuli kasu z památek do informačního centra a tím pádem snížili průměrnou dobu návštěvníka v památce. Dále také zakázali focení v památce, čímž mnoho návštěvníků odradili. Zakaz focení pomohl také ke zklidnění situace v interiéru památek.

Masový turismus byl kvůli koronavirové krizi potlačen. Krejčí uvedla, že v roce 2019 měla sedlecká kostnice návštěvnost kolem půl milionu lidí za rok. V roce 2022 se toto číslo snížilo o více než polovinu (240 tisíc návštěvníků). Ředitelka přiznala, že je ale ráda vzhledem k udržitelnosti památek a jejich genu loci.

Během koronavirové krize jezdili převážně čeští návštěvníci. V roce 2023 se ale toto číslo znovu snižuje. Po koronavirové krizi se množství zahraničních návštěvníků pomalu dostává do stejného poměru s domácími návštěvníky jako před pandemií.

Krejčí se též vyjádřila k dopadům turismu na okolí destinace cestovního ruchu. Zámecká ulice v Sedlci je prakticky nerezidenční oblast, tudíž život obyvatel razantně ovlivněn nebyl. Krejčí poukázala na celoměstský problém s nedostatkem volných parkovacích míst. Sama navrhla zákaz vjezdu nerezidentů do historického centra a vyzdvihla využití hromadné dopravy.

Město také pociťuje nával návštěvníků ve formě zanechaného nepořádku. Radnice do úklidu města neinvestuje dostatečně peněz. Krejčí dále uvedla, že si nemyslí, že by se ceny, jak v Sedlci, tak v centru města ve spojitosti s cestovním ruchem razantně zvýšily. Jedná se spíše o inflaci či nynější trend ve zdražování.

K otázce, co to znamená být památkou UNESCO, Krejčí uvedla, že pro ni „nic moc“. Uznala, že je to prestižní, ale mimo lehčího dosažení dotací žádné výhody ze strany UNESCO nepociťuje. V blízkosti katedrály Nanebevzetí sv. Panny Marie se pořádá např. Sedlecká pouť, která poškozují okolí a chod katedrály. I po četném upozornění na tuto hrozbu, zastání NPÚ pro zrušení či přesun poutě mimo město se ředitelce nedostalo.

Být památkou UNESCO s sebou také přináší komplikace při jakémkoli zákroku či renovaci, pokračovala Krejčí. Spousta projektů za účelem udržení památky není schválena ze strany Národního památkového ústavu (dále už NPÚ). NPÚ vydává každoroční monitorovací zprávu jednotlivých památek, která vznikne na základě

inspekce, zpětná vazba je zaslána prostřednictvím emailu provozovatelům památek. Krejčí ale přiznala, že při nedodržení kritérií si není jistá, zda by se vůbec něco stalo.

4.2.2 Dotazníkové šetření

Pro získání odpovědí bylo realizováno dotazníkové šetření, které se zaměřilo na rezidenty Kutné Hory. Hlavním tématem průzkumu byla otázka vnímání pozitivních a negativních stránek cestovního ruchu na destinaci, jako místo bydliště. Dotazník se také zaměřil na percepci významnosti památky UNESCO a příležitosti nesené s tím. Dotazník měl 21 otázek a byl distribuován elektronickou formou pomocí Google Forms přes email nebo sociální stránky. Pro získání co největšího věkového rozhraní byl dotazník publikován na facebookové skupině pro rezidenty Kutné Hory, Máme rádi Kutnou Horu, dále byl distribuován mezi starší obyvatelstvo pomocí emailu nebo byl vyplněn s pomocí autorky. Šetření probíhalo v rozmezí 14 dní (7.4.2023-21.4.2023).

Je nutné podotknout, že vzorek zkoumaných respondentů není zcela reprezentativní, jelikož neurčité množství dotázaných je součástí facebookové skupiny "Máme rádi Kutnou Horu", což naznačuje inklinaci spíše k pozitivnímu vnímání destinace. Kvůli malému počtu respondentů nelze výsledky šetření označit za zcela objektivní.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 113 respondentů, z čehož 69 % byly ženy a 31 % muži. Věkové rozhraní dotazovaných se pohybovalo od 15 let až do více než 60 let. Z celkového počtu bylo nejvíce respondentů ve věku 15-29 let, a to 50 %. Dále odpovědělo 10 % respondentů ve věku 30-39 let, 11 % ve věkovém rozmezí 40-49 let, ve skupině 50-59 let odpovědělo 14 % dotázaných a poslední skupinu tvořili lidé, kterým bylo více než 60 let, a jichž bylo 15 %. Je tedy zřejmé, že nejvíce lidí odpovědělo ve věku 15-29 let, pravděpodobně kvůli online formě distribuce dotazníku. Tento faktor mohl ovlivnit výsledek výzkumu, jelikož polovina respondentů je součástí jedné věkové skupiny.

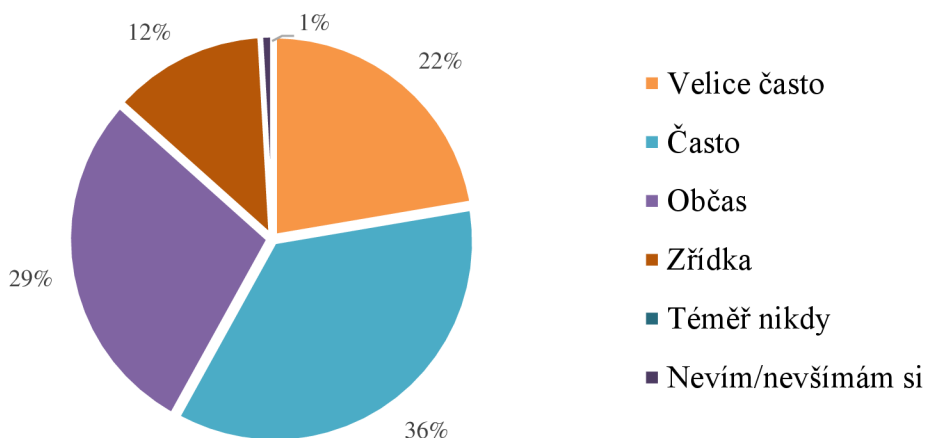
Respondenti dále odpovídali na otázku jejich dosaženého vzdělání. Nejpočetnější skupina odpovídajících prozatím získala středoškolské vzdělání s maturitou (62 % dotazovaných). Druhá nejpočetnější skupina byla tvořena respondenty s vysokoškolským vzděláním (26 % dotazovaných). Středoškolského vzdělání bez maturity dosáhlo pouze 9 % respondentů a necelé 1 % dotazovaných mělo pouze základní vzdělání.

Dotazník byl veden za účelem pozorování vlivu cestovního ruchu na rezidenty Kutné Hory. Bylo přihlíženo na bydliště respondenta neboli na vzdálenost od historického centra či památky UNESCO k místě pobytu rezidenta. 38 % dotazovaných odpovědělo, že žije v centru města nebo v bezprostředním okolí památky. Početnější skupinu (62 % respondentů) tvořili pak ti, kteří sice bydlí ve městě Kutná Hora, ale mimo hlavní turistickou zónu.

Další graf zobrazuje, zda respondenti přicházejí denně do kontaktu s návštěvníky. Větší skupina dotázaných (61 %) odpověděla, že ano, odpověď ne pak uvedlo 39 % respondentů.

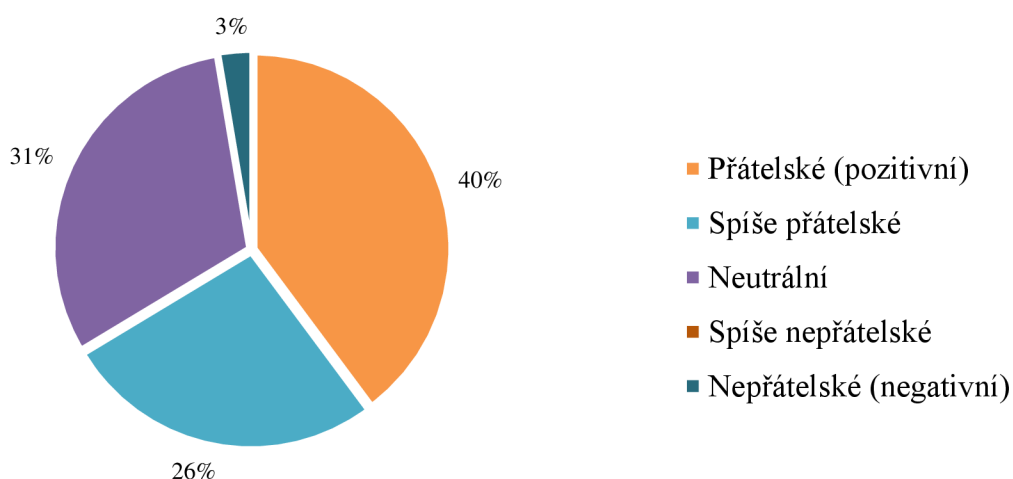
Další dvě otázky se soustředily na práci respondentů. Bylo zjištěno, zda dotazovaní pracují v cestovním ruchu nebo zda podnikají v Kutné Hoře. Většina respondentů uvedla, že v odvětví cestovního ruchu nepracuje (83 % nepracujících, 17 % pracujících) a ani nepodniká v Kutné Hoře (78 % nepodnikajících, 22 % podnikajících). Tyto otázky byly položeny především kvůli rozdílnému pohledu podnikatelů na účastníky CR, jako potenciální zákazníci.

Graf 1 Jak často zaznamenáváte pohyb turistů?

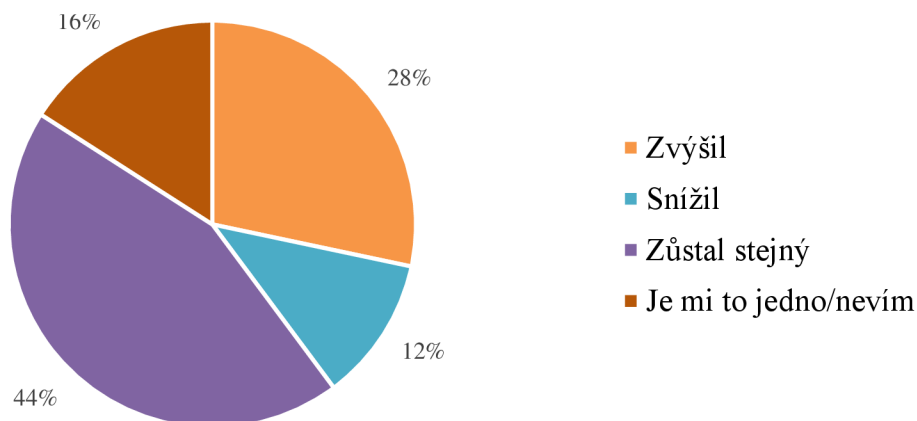
V grafu č. 1 je vidět, že na otázku: Jak často zaznamenáváte pohyb turistů, odpověděla polovina (58 %) dotázaných, že často (nebo velice často). 29 % respondentů odpovědělo, že do kontaktu s návštěvníky přijdou jen občas. Zbýlých 12 % respondentů odpovědělo, že návštěvníky zaznamenávají jen zřídka, nebo si jich nevšímají. Žádný z odpovídajících nevedl, že nikdy nepřichází do kontaktu s návštěvníky.

Graf 2 Jak byste hodnotili váš kontakt s návštěvníky destinace?

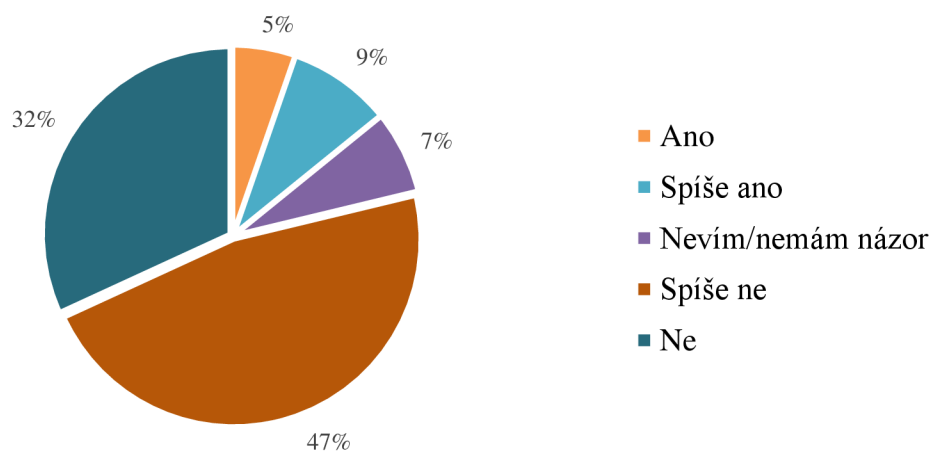
Respondenti byli dotázáni na hodnocení kontaktu s návštěvníky destinace. Jak vyobrazuje graf 2, nejvíce dotázaných uvedlo, že kontakt s návštěvníky posuzují jako přátelský nebo pozitivní (40 % respondentů), nebo spíše přátelský (26 % respondentů). Zbýlí dotázaní (31 %) uvedli že kontakt hodnotí, jako neutrální a pouhé 3 % respondentů hodnotí kontakt s návštěvníky jako nepřátelský či negativní. Z toho plyne, že rezidentům Kutné Hory návštěvníci nevadí a spíše je považují za pozitivní přínos pro destinaci. Při zaměření na respondenty bydlící v bezprostřední vzdálenosti od UNESCO památky, tak 74 % z nich hodnotí kontakt pozitivně.

Graf 3 Přejal/a byste si, aby se počet turistů v Kutné Hoře:

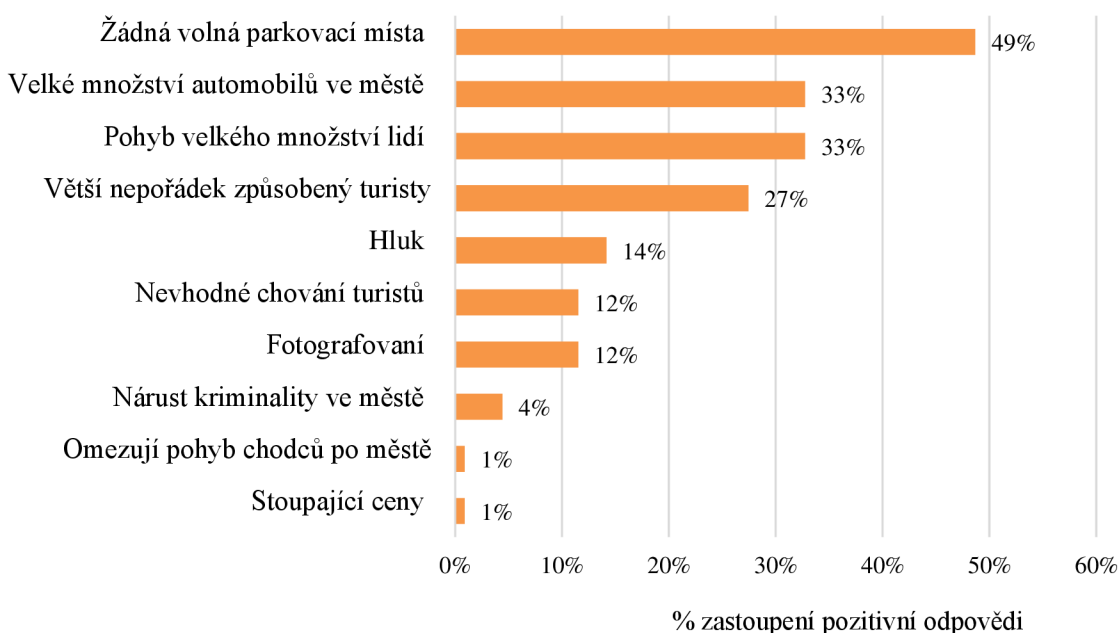
I přes to, že většina dotázaných odpovědělo, že s účastníky cestovního ruchu mají pozitivní zkušenosti, tak nejvíce respondentů (44 %) by si přálo, aby počet návštěvníků Kutné Hory zůstal stejný. 28 % respondentů uvedlo, že by chtěli, aby se počet návštěvníků zvýšil. 16 % respondentům je situace množství návštěvníků jedno a pouhých 12 % odpovídajících by chtělo, aby se počet návštěvníků snížil. Při zaměření na respondenty s potenciálním ziskem z cestovního ruchu (podnikající v destinaci a pracující v CR) se ukázalo, že 44 % by si přálo zvýšení počtu návštěvníků a 36 % aby počet zůstal stejný (viz graf 3).

Graf 4 Myslíte si, že by se v Kutné Hoře žilo lépe, kdyby nebyla známou turistickou destinací?

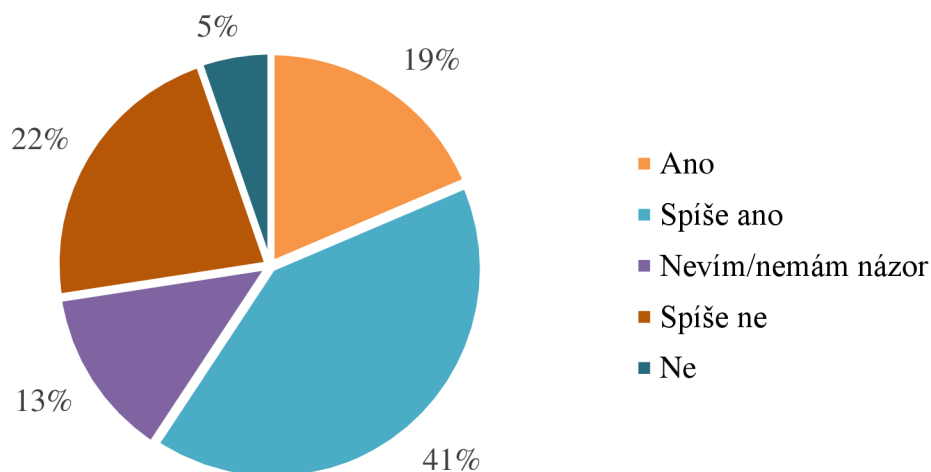
Téměř rezolutní většina respondentů si myslí, že by se v Kutné Hoře nežilo lépe, kdyby nebyla známou turistickou destinací. 32 % dotázaných odpovědělo, že „ne“ a 47 % respondentů „spíše ne“. 7 % odpovídajících nevědí, zda by se v destinaci žilo lépe a 14 % respondentů si myslí, že by se v Kutné Hoře žilo lépe, kdyby nebyla tak turisticky vytížená (viz graf 4). Z těchto dat vyplývá, že většina rezidentů má pozitivní vztah k městu s rozvinutým cestovním ruchem. Při zaměření pouze na respondenty žijící v centru města, tak 75 % si myslí, že by se v Kutné Hoře nežilo lépe.

Graf 5 Čím Vás nejčastěji negativně ovlivňují turisté ve městě?

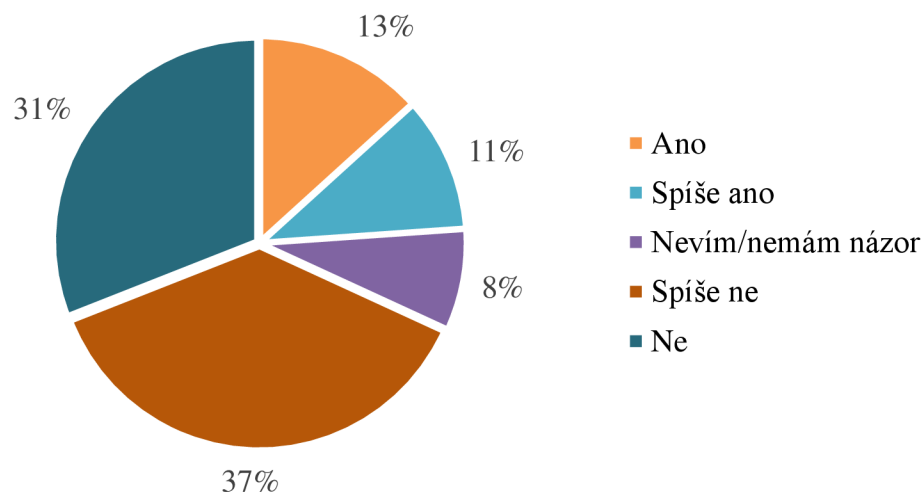
Na otázku č. 12 respondenti vybírali z nabízených 8 možností nebo si mohli dopsat odpověď vlastní, na téma: Čím vás nejčastěji negativně ovlivňují turisté ve městě. To znamená, že součet společně tvoří více než 100 %. Odpovídajícím (49 %) nejčastěji vadí, že v centru nejsou žádná parkovací místa. Na druhou stranu si zase stěžují, že se v centru nachází až příliš automobilů (33 % odpovídajících). Tato skutečnost může být způsobena přítomností aut nerezidentů, která pak zaplňují parkovací místa, určená především pro rezidenty. Odpovídající (33 %) si také všimají pohybu velkého množství lidí a spolu s tím spojená vepsaná odpověď „*Zabírají místo na chodnících a omezují pohyb chodců po městě*“. Další čteněji vybíranou možností, na kterou si respondenti (27 %) stěžují, je nepořádek způsobený návštěvníky v destinaci (viz graf 5).

Graf 6 Pociťujete, že množství návštěvníků ovlivnilo ceny služeb v destinaci?

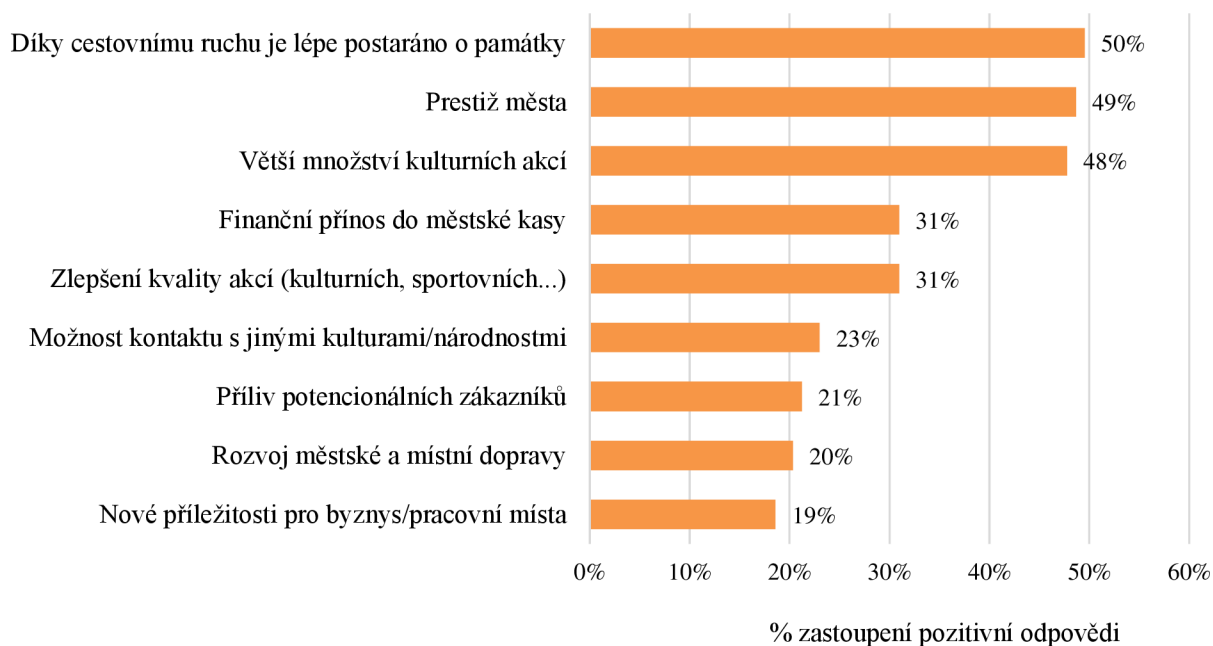
Jak je možné vidět na grafu 6, respondenti odpovídali na otázku, zda pociťují cenový nárůst. 60 % dotázaných odpovědělo kladně. 13 % respondentů neví a zbylých 27 % respondentů změnu ceny spojenou s větším počtem návštěvníků nepocítilo. Z pohledu podnikajících nebo pracujících v CR se podle 66 % ceny v destinaci zvýšily.

Graf 7 Omezují Vás v nějaké míře kritéria UNESCO v životě v Kutné Hoře?

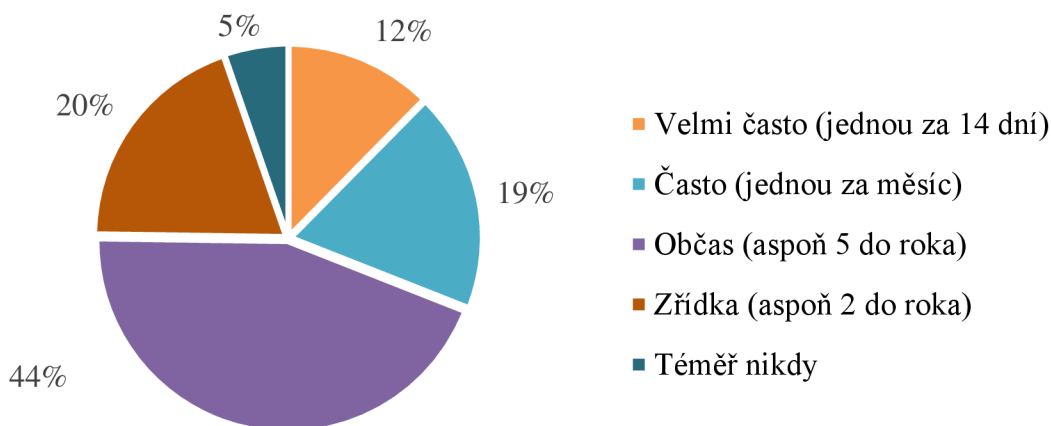
Při zapsání na Seznam světového dědictví musí památka splňovat určitá kritéria. Ta často souvisejí s vnějším vzhledem destinace. Kutnohorské historické centrum je památkou UNESCO, tudíž rezidenti historické zóny musí kritéria dodržovat. V otázce, zda respondenty omezují kritéria UNESCO v životě v Kutné Hoře v nějaké míře, však většina odpovídajících zvolila zápornou odpověď. Pouhých 24 % dotázaných označilo kritéria UNESCO jako omezující (viz graf 7). Je ale nutné vzít v potaz, že rezidenty žijící mimo historické centrum tato záležitost přímo nezasahuje. Při bližším zaměření na respondenty žijící poblíž památky UNESCO se výsledek změnil. 55 % z nich věří, že jsou kritéria UNESCO do jisté míry omezující.

Graf 8 Čím Vás nejčastěji pozitivně ovlivňuje rozvoj cestovního ruchu v destinaci?

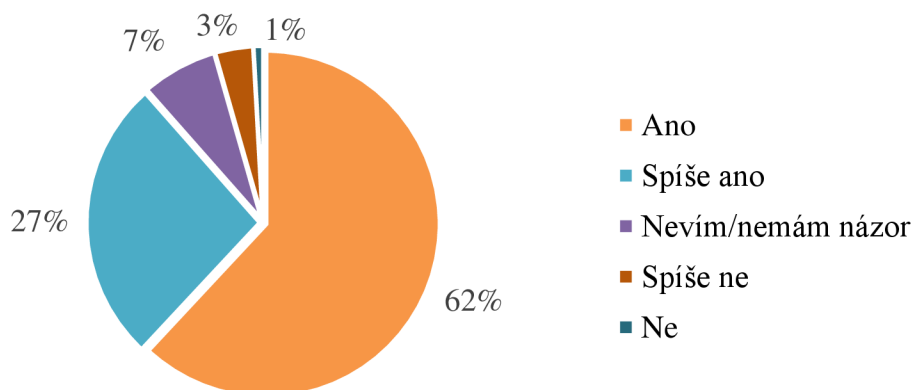
Dopady cestovního ruchu na obyvatelstvo destinace mohou být také pozitivní. V této otázce respondenti opět vybírali více odpovědí z připravených možností nebo mohli dopsat svou vlastní, což znovu znamená, že součet odpovědí je více než 100 %. Největší množství dotázaných (50 %) věří, že díky financím z turismu je lépe postaráno o památky. Dále respondenti (49 %) tvrdí, že díky cestovnímu ruchu se prestiž a důležitost Kutné Hory zvyšuje. Velké množství odpovídajících (48 %) si myslí, že díky cestovnímu ruchu se ve městě pořádá více kulturních akcí (viz graf 8).

Graf 9 Jak často navštěvujete akce (kulturní, sportovní, společenské, náboženské...) pořádané v Kutné Hoře?

Ale při otázce, jak často navštěvujete akce pořádané v Kutné Hoře, necelá polovina respondentů (44 %) odpověděla, že pouze občas (aspoň 5 akcí do roka) nebo zřídka (20 % respondentů). Takže i přes to, že rezidenti jsou rádi za kulturní vytížení Kutné Hory, sami se ho převážně neúčastní. Grafické zobrazení výsledků lze vidět v grafu 9.

Graf 10 Myslíte si, že zapsáním památky na seznam Světového dědictví se zvýšila návštěvnost destinace?

Ve většině (62 %) tázaní věří, že zapsáním památky na seznam Světového dědictví se zvýšila návštěvnost destinace (viz graf 10).

Otázky číslo 18 a 19 dokazují, že si rezidenti myslí, že po zapsání destinace na Seznam světového dědictví se úroveň kultury zvýšila (až 78 % respondentů zvolilo „ano“ či „spíše ano“), ale v otázce zvýšení úrovně života ve městě, se odpovědi lišily. Polovina

(50 %) dotázaných pocítuje lepší úroveň života ve městě. 22 % dotázaných neví a 28 % respondentů uvedlo, že nevidí téměř žádné vylepšení úrovně života v destinaci.

Poslední dvě otázky byly otevřené a zabývaly se informovaností dotazovaných. Na otázku, zda vědí, co je to masový turismus, většina odpověděla buď ano nebo vlastní definicí. Při definování pojmu udržitelný rozvoj cestovního ruchu byl výsledek stejný, tedy většinou ano, popřípadě byla doplněna vlastní definice.

Kvůli malému a nereprezentativnímu množství zkoumaných rezidentů by bylo vhodné výzkum rozšířit o vzorek respondentů s více vyváženým věkovým zastoupením (rozšířit skupiny na podobné procentuální zastoupení). Taktéž by měli být zahrnuti respondenti, kteří nemají predispozici k pozitivnímu vnímání cestovního ruchu (v šetření bylo zahrnuto neurčité množství respondentů, kteří jsou součástí skupiny „Máme rádi Kutnou Horu“). Bylo by přiměřené začlenit do výzkumu respondenty z geograficky různých částí Kutné Hory a případně i vyhodnotit vliv místa, kde žijí, na jejich vztah k turismu.

5 Shrnutí výsledků

Cílem práce bylo zjistit a analyzovat dopady cestovního ruchu na Kutnou Horu, jejíž historické jádro je zapsané na Seznamu světového dědictví. V teoretické části byly objasněny pojmy destinace cestovního ruchu, dopady cestovního ruchu ve spojení s životním cyklem destinace. Dále byla představena organizace UNESCO se zaměřením na české památky zapsané na Seznamu světového dědictví.

V praktické části byla vedena formou případové studie Kutné Hory. Pomocí primárního a sekundárního výzkumu byla popsána Kutná Hora. Praktická část byla dále zaměřena na cestovní ruch v destinaci, s přihlédnutím na vliv přítomnosti památky UNESCO. Primární výzkum se skládal z rozhovoru s poskytovatelkou služby cestovního ruchu a dotazníkového šetření, zaměřeného na rezidenty Kutné Hory.

Na základě výsledků primárního výzkumu bylo možné identifikovat dopady cestovního ruchu na destinaci jako pozitivní i negativní.

Rezidenti města si cení památky UNESCO a věří, že městu zvyšuje prestiž. Cestovní ruch považují za důležitý finanční tok, který přispívá k životní a kulturní úrovni města. Z dotazníku vyplynulo, že se obyvatelé často setkávají s účastníky cestovního ruchu. I přes pocit nadměrného množství návštěvníků ve městě rezidenti hodnotí kontakt s účastníky cestovního ruchu pozitivně.

Primární výzkum dokázal, že se v lokalitě nachází málo parkovacích míst, která jsou spojena s nadměrným množstvím aut v centru města. Obyvatelé mají pocit, že je kvůli turismu ve městě zvýšená míra nepořádku. Tato skutečnost může být spojena s nepřipraveností města na masový turismus nebo nedostatečným financováním uklidňujících složek.

Přítomnost památky UNESCO je rezidenty vnímána pozitivně. Postoj provozovatelky památky UNESCO k věci je však neutrální. Z rozhovoru vyplynulo, že se UNESCO do chodu památky organizace jinak, než skrze finanční podporu nezasahuje. Při realizaci projektů pro udržitelný cestovní ruch památky je organizace zdrženlivá. Kritéria, která musí být dodržena pro „historický“ vzhled centra města, rezidenty převážně neobtěžují.

Zpracováním bakalářské práce se podařilo najít odpověď na výzkumné otázky, potvrdit či vyvrátit stanovená hypotézy a splnit cíl výzkumu.

Výzkumná otázka č. 1: Jaké dopady má cestovní ruch na Kutnou Horu?

Z rozhovoru, který byl veden s provozovatelkou UNESCO památky, vyplynulo, že největší dopad pozoruje na větším množství aut v destinaci a nedostatku prázdných parkovacích míst. Dále bylo zjištěno, že se v destinaci nachází větší nepořádek, který by mohl být spojen s vyšší návštěvností oblasti. Provozovatelka uvedla, že si nemyslí, že by se ceny v destinaci zvýšily kvůli turismu. Na rozdíl od prvních dvou instancí, kdy se provozovatelka cestovního ruchu a rezidenti Kutné Hory shodují, v otázce cen si rozporují. Obyvatelé města cítí nárůst cen ve spojení s cestovním ruchem.

Na druhou stranu, díky rozvinutému cestovnímu ruchu se v Kutné Hoře pořádá více kulturních a sportovních akcí, kterých mohou a využívají i rezidenti města. Cestovní ruch s sebou přináší finance, které nadále mohou putovat buď do městské kasy, na opravu památek nebo místním podnikatelům.

Výzkumná otázka č. 2: Jak ovlivňuje přítomnost památky UNESCO cestovní ruch v Kutné Hoře?

Památka UNESCO vyzdvihuje destinaci v popularitě u návštěvníků. Město se pak stává turistickou lokalitou. Především pro domácí návštěvníky se Kutná Hora stala navštěvovanější oblastí po zapsání na Seznam světového dědictví.

Památka UNESCO ale není podle provozovatelky památky na Seznamu světového dědictví v otázce kontroly nijak zvláštní. UNESCO do provozu památky převážně nezasahuje, kontroluje skrze NPÚ, podobně jako u památek, které na seznamu nejsou. V rozhovoru s provozovatelkou památky bylo zjištěno, že díky pozici na Seznamu světového dědictví je pro projekty památky snadnější dosáhnout dotací a finanční podpory.

Výzkumná otázka č. 3: Jak ovlivňuje přítomnost památky UNESCO Kutnou Horu?

Přítomnost památky UNESCO v destinaci je prestižní záležitostí, které si rezidenti váží. Mnoho návštěvníků vybírá destinaci, jelikož je zapsána na Seznamu světového dědictví. Cestovní ruch je také důležitým finančním tokem. Vytěžené peníze pak mohou putovat zpátky do údržby památek nebo místním podnikatelům. Na druhou stranu, kvůli důležitosti památky UNESCO, je nutné, aby lokalita působila požadovaným dojmem (historické centrum Kutné Hory). Zákroky, které jsou učiněny za dosažení této skutečnosti, však rezidenty převážně neomezují. Většina obyvatel si pozice na Seznamu světového dědictví váží a tvrdí, že se díky tomu zvýšila úroveň kultury a celkově života ve městě.

V metodice byly dále stanoveny dvě hypotézy:

Hypotéza č. 1: Přítomnost památky UNESCO kladně ovlivňuje růst cestovního ruchu v Kutné Hoře.

Podle předběžných výsledků se zdá, že by pracovní hypotéza mohla být potvrzena. Poskytovatelka cestovního ruchu i rezidenti destinace Kutná Hora, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření, pocítují růst míry a kvality cestovního ruchu. Je nutné podotknout, že výsledek dotazníkového šetření nelze považovat za reprezentativní, kvůli malému počtu respondentů.

Hypotéza č. 2: Přítomnost památky UNESCO v destinaci negativně ovlivňuje život v Kutné Hoře.

Podle předběžných výsledků se zdá, že by pracovní hypotéza mohla být vyvrácena. Rezidenti, kteří odpověděli na otázky dotazníkového šetření si památku UNESCO váží a označují zapsání na Seznam světového dědictví za pozitivní. Většina negativních dopadů je spojena s masovým turismem. Znovu je nutné upozornit na nereprezentativní vzorek respondentů v dotazníkovém šetření.

6 Závěry a doporučení

Přínosem této bakalářské práce je určení, jaké dopady má cestovní ruch na danou destinaci a na obyvatelstvo žijící v této lokalitě. Lze identifikovat vliv pozitivní i negativní. Příznivým zjištěním ale je, že rezidenti nemají vůči návštěvníkům či cestovnímu ruchu negativní postoj. Obyvatelé si svého postavení, jako turistické destinace s památkou, velice váží a pociťují zvýšení kulturní i životní úrovně. Situaci s cestovním ruchem město a poskytovatelé cestovního ruchu poměrně zvládají a negativní dopady na město výrazně neovlivňují kvalitu života ve městě. Kutná Hora se do jisté míry momentálně vyhýbá masovému turismu, který je běžný např. v Českém Krumlově, kdy se z destinace spíše stala neobyvatelná atrakce. Poskytovatelé cestovního ruchu se snaží zabránit tomu, aby se Kutná Hora dostala do obdobné fáze.

Doporučení a návrhy, které by město a účastníci cestovního ruchu mohli aplikovat, jsou tato:

1. Zákaz vjezdu nerezidenčních aut do historického centra města. Investovat do parkovacích ploch pro autobusy a auta mimo hlavní turistickou zónu. Parkování pro rezidenty by pak mělo být dostačující a problém s velkým provozem by byl také vyřešen.

2. Investice do časnějšího či kvalitnějšího úklidu města. Kutná Hora je obyvateli považována za poměrně špinavé místo a je nutné, aby více financí bylo vydáno na úklidové práce.

3. Větší a důkladnější kontrola památek UNESCO a razantnější zasažení do provozu památky, pokud je nutné. Je potřeba, aby si většina účastníci cestovního ruchu uvědomili povinnosti, spojené se uchováním památky UNESCO

Návrh pro další výzkum či rozpracování práce by se mohl zabývat analýzou a zařazením města do fáze životního cyklu destinace. Možné by také bylo práci rozšířit o analýzu marketingového plánu destinace s památkou na Seznamu světového dědictví.

7 Seznam zdrojů a použité literatury

- CE-TRAFFIC. *Návštěvnost města Kutná Hora v roce 2018* [online]. 2019, s. 1-16 [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: https://mu.kutnahora.cz/file/4256_1_1/download/
- CzechTourism, *Aktualizovaná analýza Dopady COVID 2020* [online]. 2020 [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://tourdata.cz/data/aktualizovana-analyza-dopady-covid-2020-a-predikce-roku-2021/>
- ČSÚ, *Databáze demografických údajů za vybraná města ČR* [online]. 2021 [cit. 2021-12-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-vybrana-mesta-cr>
- DUMBROVSKÁ, Veronika, 2013. Vývoj postavení Prahy – destinace cestovního ruchu ve středoevropském prostoru. [online]. Praha, s.22. 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Přírodovědecká fakulta. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje. Vedoucí práce RNDr. Dana Fialová, Ph.D.
- FIALOVÁ, Dana, 2012. Cena za cestovní ruch: přínosy versus ztráty: vzdělávací modul geografie: výukový a metodický text: Přírodní vědy a matematika na středních školách v Praze: aktivně, aktuálně a s aplikacemi – projekt OPPA. Praha: P3K, 2012. ISBN 978-80-87186-81-7
- HESKOVÁ, M. a kol. *Cestovní ruch pro vyšší odborné školy a vysoké školy*. 2. vydání, Praha: Fortuna, 2011. 216 s. ISBN 978-80-7373-107-6
- IC KUTNÁ HORA. Turistický plán Kutné Hory. In: *Kam po Česku* [online]. [cit. 2023-08-11]. Dostupné z: https://www.kamocesku.cz/thumb.php?f=/jpg/galerie/velky/21042_kutna-hora.jpg&w=1500&h=800
- KIRÁLOVÁ, Alžbeta. *Marketing: destinace cestovního ruchu*. Praha: Ekopress, 2003. ISBN 80-86119-56-4.
- KRÁL, Radek. *ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU V KUTNOHORSKÉM REGIONU* [online]. Praha, 2020 [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: https://is.ambis.cz/th/e4f3k/BP_Rozvoj_cestovniho_ruchu-Radek_Kral.pdf. Bakalářská práce. Vysoká škola regionálního rozvoje a Bankovní institut – AMBIS.

- KREJČÍ, Radka. Katedrála a kostnice v Kutné Hoře – Sedlci, 2023. Londýn: Scala Arts & Heritage Publishers Ltd. ISBN: 978-1-78551-474-6.
- KROB, Miroslav. Památky UNESCO: UNESCO monuments = UNESCO Denkmäler. 2007. Praha: Kvarta. ISBN 978-80-86326-54-2.
- KROTON. Mapa cz Kutná Hora. In: *Wikipedia* [online]. 2005 [cit. 2023-04-22]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Map_cz_Kutn%C3%A1_Hora_kroton.svg
- Kutná Hora - městský informační portál, *Město Kutná Hora sociální síť - kruh*. [online]. 2017 [cit. 2021-12-30]. Dostupné z: <https://www.kutnahora.cz/album/socialni-site-kruh>
- KVĚTINA, Petr. *Bylany - chronologie osídlení*. [online]. 2021 [cit. 2023-05-16]. Dostupné z: http://bylany.com/bylany_chronologie.html
- MĚSTSKÝ ÚŘAD KUTNÁ HORA. *Důvodové zprávy ZM 23. 06. 2020: 4/02 Roční monitorovací zpráva UNESCO 2019* [online]. 2020 [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://mu.kutnahora.cz/file/7261/download/>
- NEJDL, Karel. *Problematika managementu destinace cestovního ruchu* [online]. 2007 [cit. 2021-12-30]. Dostupné z: <https://www.icot.cz/destinacni-management-problematikamanagementu-destinace-cestovniho-ruchu/>
- OSN, *Cestovní ruch a COVID-19: Nutnost zachovat živobytí milionů lidí a příležitost pro transformaci* [online]. 2020 [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://www.osn.cz/cestovni-ruch-a-covid-19/>
- PALATKOVÁ, M. a J. ZICHOVÁ, 2014. *Ekonomika turismu: Turismus České republiky - 2.*, aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3643-3.
- PALATKOVÁ, Monika. *Marketingový management destinací: strategický a taktický marketing destinace turismu, systém marketingového řízení destinace a jeho financování, řízení kvality v destinaci a informační systém destinace*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3749-2.
- PALATKOVÁ, Monika. *Místní, národní a mezinárodní marketing destinace* [online]. Praha, 2007. [cit. 2021-12-30]. Dostupné z:

http://www.mmr.cz/getmedia/972b6eef-d405-4fac-906c-7de59435c861/getfile8_3.pdf

- PÁSKOVÁ, Martina, 2014. Udržitelnost cestovního ruchu. 3. vyd., přeprac. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-329-1.
- PAVLIČ, Ivana, Ana PORTOLAN a Barbara PUH. *The Social Impacts of Tourism on Local Community's Quality of Life*. 2015. University of Dubrovnik.
- PELLEŠOVÁ, Pavlína. *Trendy v cestovním ruchu: Distanční studijní text* [online]. Karviná, 2018 [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: https://repozitar.cz/repo/37720/Pellesova-Trendy_v_cestovnim_ruchu_181103.pdf
- POSPÍŠIL, Aleš, Šárka KOUKALOVÁ, Petr MACEK a Michaela OTTOVÁ. Kutná Hora. Praha: Foibos Books, 2014. Světové památky UNESCO. ISBN 978-80-87073-77-3.
- ŠTROBLOVÁ, Helena a Blanka ALTOVÁ, ed. Kutná Hora. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000. Dějiny českých měst. ISBN 80-7106-186-7
- UNESCO. UNESCO [online]. 2021 [cit. 2021-12-12]. Dostupné z: <https://en.unesco.org/>
- UNESCO. UNESCO [online]. 2022 [cit. 2021-12-12]. Dostupné z: <https://en.unesco.org/>
- UNESCO. *Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage* [online]. 2023 [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://whc.unesco.org/en/conventiontext/>
- UNWTO. *Tourism grows 4% in 2021 but remains far below pre-pandemic levels* [online]. 2022 [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://www.unwto.org/taxonomy/term/347>
- WHC. The Criteria for Selection [online]. 2021 [cit. 2021-12-12]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/en/criteria>
- WIKIMEDIA. Těžba stříbra v Kutné Hoře v 15. století. In: *Wikipedia* [online]. 2009 [cit. 2023-04-22]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Silver_mining_in_Kutn%C3%A1_Ho%C5%99a_1490s.jpg

- WIKIMEDIA. UNESCO World Heritage logo. In: *Wikipedia* [online]. 2014 [cit. 2023-04-22]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:World_Heritage_Logo_global.svg#/media/File:World_Heritage_Logo_global.svg
- ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Cestovní ruch: Výkladový slovník* [online]. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Linde Praha, 2012 [cit. 2021-12-31]. ISBN 978-80-7201-880-2. Dostupné z: https://oliva.uhk.cz/webapps/blackboard/content/listContent.jsp?course_id=1057_1&content_id=128948_1
- ZELENKA, Josef, Martina PÁSKOVÁ, Drahomíra KUŠOVÁ a Jan TĚŠITEL. 2013. *Udržitelný cestovní ruch: Management cestovního ruchu v chráněných územích*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-244-7.

Seznam obrázků

Obrázek 1 Životní cyklus destinace Zdroj: Pásková (2009, str. 73).....	10
Obrázek 2 Průřezovost problematiky dopadů cestovního ruchu, zdroj: Pásková (2014, str. 50).....	15
Obrázek 3 logo UNESCO, zdroj: UNESCO (2021).....	19
Obrázek 4 UNESCO World Heritage logo, zdroj: Wikimedia (2014).....	20
Obrázek 5 Mapa cz Kutná Hora, zdroj: Kroton (2005).....	23
Obrázek 6 Těžba stříbra v Kutné Hoře v 15. století, zdroj: Wikimedia (2009)	24
Obrázek 7 Chrám sv. Barbory, pohled z Královské procházky, zdroj: vlastní (2021)...	28
Obrázek 8 Turistický plán Kutné Hory, zdroj: IC Kutná Hora (2023).....	29
Obrázek 9 Chrám svaté Barbory u jezuitské koleje, zdroj: vlastní (2022).....	30
Obrázek 10 Katedrála Nanebevzetí Panny Marie a svatého Jana Křtitele v Sedlci, zdroj: vlastní (2022).....	31

Seznam grafů

Graf 1 Jak často zaznamenáváte pohyb turistů?	35
Graf 2 Jak byste hodnotili váš kontakt s návštěvníky destinace?	36
Graf 3 Přál/a byste si, aby se počet turistů v Kutné Hoře:.....	37
Graf 4 Myslíte si, že by se v Kutné Hoře žilo lépe, kdyby nebyla známou turistickou destinací?	37
Graf 5 Čím Vás nejčastěji negativně ovlivňují turisté ve městě?	38
Graf 6 Pociťujete, že množství návštěvníků ovlivnilo ceny služeb v destinaci?	39
Graf 7 Omezují Vás v nějaké míře kritéria UNESCO v životě v Kutné Hoře?	39
Graf 8 Čím Vás nejčastěji pozitivně ovlivňuje rozvoj cestovního ruchu v destinaci? ...	40
Graf 9 Jak často navštěvujete akce (kulturní, sportovní, společenské, náboženské...) pořádané v Kutné Hoře?	41
Graf 10 Myslíte si, že zapsáním památky na seznam Světového dědictví se zvýšila návštěvnost destinace?.....	41

8 Přílohy

Příloha č. 1 Rozhovor s Mgr. Radkou Krejčí

1. Jaké jsou silné stránky cestovního ruchu v Kutné Hoře? Jaké jsou naopak slabé stránky cestovního ruchu v Kutné Hoře? Negativa cestovního ruchu?

Ony by se daly v podstatě ta první a druhá otázka spojit do jedné, protože silnou i slabou stránkou je ta blízkost Kutné Hory k Praze. Na jednu stranu je to obrovská výhoda, protože ti, co jsou v Praze a mají to jako svoji hlavní destinaci, do Kutné Hory přijedou na krátký jednodenní výlet. Cizinci většinou mají jasný cíl, a to je kostnice. Sedlecká kostnice je tou, která potom odkloní zahraniční návštěvníky do centra a ke sv. Barboře. Takže je to na jednu stranu výhoda a na druhou stranu také nevýhoda, protože to nahrává tomu efektu masového, jednodenního, krátkého, rychlého turismu, kdy ti lidé v podstatě nic nevidí, místnímu podnikateli tu nic nenechají a jenom generují nepořádek. Kutná Hora by se ale ráda stala destinací na více dnů pro rodiny s dětmi a podobně. Já si myslím, že je to trochu chiméra a měli bychom žít z toho, co je a těžit aspoň z té jednodenní turistiky. Nevnímám to jako negativum, ale mluvím z pozice správce té nejnavštěvovanější památky.

Další silnou stránkou je, že celé historické centrum je zapsané na seznamu UNESCO a že dvě katedrály, které jsou na seznamu UNESCO, jsou od sebe relativně vzdálené. Takže to návštěvníky nutí projít celé město. Jako pozitivum určitě vnímám to, že Kutná Hora si zachovala obrovské genius loci a že to není jako třeba v Českém Krumlově, které považují za turistickou atrakci.

2. Co konkrétně lidi nejvíce do Kutné Hory přitahuje?

Čechy rozhodně katedrála sv. Barbory a cizince zase kostnice, často ani nevědí, že se ve městě památka UNESCO nachází.

3. Co pro vás znamená být památkou UNESCO?

No, já musím říct a narážíme na to tady poměrně často, že nic moc. Já si nedokážu vysvětlit, jak se vedle památky UNESCO může pořádat něco jako sedlecká pouť. Tady deset metrů od katedrály hořel minulý rok stánek a nikoho to nezajímalo. A já na to upozorňuji všechny možné instituce, organizace, každého, že je tohle hrozně riskantní. Ale nikdo nic nedělá, tak ať mi někdo vysvětlí, v čem je ta důležitost. Někdy mi připadá, že je katedrála Nanebevzetí Panny Marie na seznamu napsaná jen z nouze pro Kutnou Horu a sv. Barboru.

A ještě je tady jeden aspekt, a to v kontextu s kostnicí. Protože kostnice není UNESCO památkou, není ani národní kulturní památkou a kdyby byla, tak máme ohromný problém ji rekonstruovat, tak jak to děláme teď. Takže být památkou UNESCO je obrovská prestiž, dává nám to nějaký punc výjimečnosti. Ale jako na druhou stranu, když upozorním na věci, se kterými by se tady něco mělo dělat, tak mi stejně odvětví „no, jako nemůžeme“. Takže jako ano, je to prestiž, ale v podstatě kromě lehčího získání dotací nám to nic nepřináší. Pokud jde o zastání v ochraně památky, tak to nepociťuji.

4. Zasahuje UNESCO do chodu památky? Dohlíží organizace na kritéria UNESCO?

Já jsem ve funkci pět let, a kromě pravidelných monitorovacích zpráv ze strany NP od pana inženýra Mrázka jsem nic jiného nezažila. Myslím si, že UNESCO je vůči České republice v otázce historických památek skeptické. Češi jsou *vyčůraní*, umíme využívat práva, ale nejsme si vědomi těch povinností. UNESCO nezasahuje do chodu památky vůbec, dohlíží pravidelnou roční monitorovací zprávou.

5. Jak probíhá kontrola dodržení kritérií? A přijíždějí ohlášení, nebo inkognito?

Kontrola NPÚ probíhá distanční formou, inspektor obepisuje jednotlivé památky a my mu odpovíme na email a on si to pak sám přijede okouknout. Žádná důkladná prohlídka neprobíhá. Nechci nijak hanit práci NPÚ, ale ten dozor je spíše pro formu. Do památky jezdí neohlášeně. Při nedodržení kritérií si nejsem jistá, zda by se něco stalo. Pokud je

vystaven nový projekt, tak ho ústav musí zkontrolovat a schválit. Kontrola ze strany UNESCO téměř není.

6. Jak si myslíte že cestovní ruch ovlivnil život ve městě?

Tady v Sedlci v podstatě nijak. Pokud zde návštěvníci dokážou zaparkovat, což je problém celé Kutné Hory, tak nijak do života rezidentů nezasahují. Pravdou ale je, že tady v Zámecké ulici nebydlí nikdo. Ale řekla bych, že ani ve městě to lidi nijak nelimituje. Kromě tedy parkovacích míst. Já si ale myslím, že bychom se měli vrátit zpátky na začátek dvacátého století a primárně podporovat lidskou chůzi. Já bych převážně zakázala vjezd aut nerezidentů do historického centra. Ať využijí hromadnou dopravu.

Dále také město nestíhá uklízet ani po rezidentech, natož po turistech. Ve městě je nepořádek a město vymýšlí lanovky na Barboru, ale aby investovalo do úklidu, to už ne.

Jinak co se týče navýšení cen, tak v Sedlci rozhodně ne a popravdě bych si dovolila tvrdit, že ani v centru se nijak výrazně ceny nezvýšily. Rozhodně ne ve spojení s turismem. Momentálně tedy všichni zdražují, ale to bych spíš řekla, že se chtějí svézt na vlně hospodářské krize. Všichni zdražují, tak my taky. Samozřejmě mimo inflaci.

7. Jak jste modernizovali/modifikovali fungování provozu? Za účelem udržitelného rozvoje ČR?

Já si myslím, že máme jednu obrovskou devizu. Já jsem byla skoro jako jediná během pandemie v klidu, jelikož my máme kostnici. Lidi sem budou jezdit pořád. Jinak kostnice momentálně prochází rekonstrukcí, která zabraňuje *kácení* se kostela a také byla odvlhčena, kosti jsou průběžně poprvé od vystavění restaurovány.

Také hodně šlapeme do marketingu. Ať už na sociálních sítích, do offline, do webových prezentací, do vizuální identity. Momentálně spouštíme i nový e-shop. Hlavní je neusnout na vavřínech.

8. Jak se změnil provoz památky kvůli snížené návštěvnosti způsobené pandemií?

Když porovnáme rok 2022 s rokem 2019, tak v roce 2019 jsme měli skoro půl milionu návštěvníků a loni asi 240 tisíc návštěvníků, takže ještě nejsem ani na půlce. Takže se to změnilo hodně, ale ono to je ku prospěchu věci. Já jsem vlastně ráda, že ten Covid přišel, samozřejmě jen ve vztahu s cestovním ruchem. Provoz v kostnici byl nedůstojný, nepietní a dlouhodobě neudržitelný. Paradoxně nám pandemie, spolu se zákazem focení, pomohla provoz v kostnici ztišit, zklidnit, zpomalit a je to daleko zdravější.

9. Jak masový turismus ovlivnil chod památky?

Zásadně. V roce 2019 mi z toho bylo až do breku. Bylo nutné abychom „provoz“ v památce zkrotili. Prvním zákrokem bylo přesunutí kasy do IC, čímž se omezila čekací doba v památce a na fungujícím hřbitově, kde turisté často sedali na náhrobky a zanechávali odpadky. Dále pak tím zákazem focení. Samozřejmě lidé fotí i přes zákaz, ale už si nedovolí věci jako před tím. Například olizování lebek a focení se při tom, šahání na lebky, paroháče, žádné foto-challenge se už nekonají. Je možné, že jsme kvůli tomu ztratili zákazníky, ale kostnice není atrakce a pokud ji chtějí vidět, tak musí respektovat naše pravidla.

10. Ovlivňuje velký počet návštěvníků dojem z navštívené památky?

Ano, strašně. Já sama si vybírám místa, kde očekávám, že nebude mnoho turistů. Trochu se bojím, že kostnice je už také branná jako místo masového turismu, která ztrácí své genius loci. Snažíme se tomu ale zabránit.

11. Jak se změnil poměr návštěvníků - domácí x zahraniční po zapsání na Seznam dědictví?

To je docela těžký. Ona sice naše katedrála je na seznamu zapsaná, ale bohužel tak není vnímaná. Takže se mi toto velice těžko hodnotí. Já úplně nevím, jaké to tu bylo před rokem 1995. Katedrála v tu dobu byla zavřená. Po zapsání se otevřela, takže se teoreticky návštěvnost zvýšila o 100 %. Důležitým milníkem v kontextu celosvětového turismu byl spíš ten Covid, ale už je vidět, že se lidé znovu nebojí cestovat. Cizinci jezdí, ne

v takovém počtu, ale jak už jsem říkala, já jsem vlastně i ráda. Během pandemie se samozřejmě navýšil markantně počet domácích turistů, ale ten se momentálně postupně dostává zpátky do normy.

Příloha č. 2 Vzor použitého dotazníku

Dobrý den, jmenuji se Petra Hříbiková a chtěla bych vás poprosit o vyplnění dotazníku k bakalářské práci. Práce se zabývá vlivem cestovního ruchu na obyvatele destinace Kutná Hora, jak na ně působí a jak ovlivňuje jejich život ve městě. Dotazník je anonymní, má 21 otázek a je určen pouze pro rezidenty Kutné Hory.

Předem děkuji za váš čas a ochotu.

Vliv cestovního ruchu na obyvatele destinace Kutná Hora

1. Pohlaví

- Žena
- Muž
- Jiné

2. Věk

- 15-29
- 30-39
- 40-49
- 50-59
- Více než 60

3. Vzdělání

- Základní vzdělání
- Středoškolské bez maturity
- Středoškolské s maturitou
- Vysokoškolské vzdělání

4. V jaké vzdálenosti od památky bydlíte?

- Bydlím v centru/v bezprostřední okolí památky
- Bydlím ve městě, mimo hlavní turistickou zónu

5. Přicházíte denně do kontaktu s turisty?

- Ano
- Ne

6. Pracujete v cestovním ruchu?
- Ano
 - Ne
7. Podnikáte v destinaci Kutná Hora?
- Ano
 - Ne
8. Jak často zaznamenáváte pohyb turistů? (omezuje vás zvýšený pohyb turistů)
- Velice často
 - Často
 - Občas
 - Zřídka
 - Téměř nikdy
 - Nevím/nevšímám si
9. Jak byste hodnotili váš kontakt s návštěvníky destinace?
- Přátelské (pozitivní)
 - Spíše přátelské
 - Neutrální
 - Spíše nepřátelské
 - Nepřátelské (negativní)
10. Přejel/a byste si, aby se počet turistů v Kutné Hoře:
- Zvýšil
 - Snížil
 - Zůstal stejný
 - Je mi to jedno/nevím
11. Myslíte si, že by se v Kutné Hoře žilo lépe, kdyby nebyla známou turistickou destinací
- Ano
 - Spíše ano
 - Nevím/nemám názor
 - Spíše ne
 - Ne

12. Čím vás nejčastěji negativně ovlivňují turisté ve městě? (výběr více možností)

- Hluk
- Fotografování
- Žádná volná parkovací místa
- Nevhodné chování turistů
- Pohyb velkého množství lidí
- Velké množství automobilů ve městě
- Nárůst kriminality ve městě
- Větší nepořádek způsobený turisty
- Jiné

13. Pociťujete, že množství návštěvníků ovlivnilo ceny služeb v destinaci?

- Ano
- Spíše ano
- Nevím/nemám názor
- Spíše ne
- Ne

14. Omezují vás v nějaké míře kritéria UNESCO v životě v Kutné Hoře? (dodržení "historického" vzhledu domu dle požadavků památkového ústavu, kamenné kostky v historickém centru...)

- Ano
- Spíše ano
- Nevím/nemám názor
- Spíše ne
- Ne

15. Čím vás nejčastěji pozitivně ovlivňuje rozvoj cestovního ruchu v destinaci? (více možností)

- Větší množství kulturních akcí
- Zlepšení kvality akcí (kulturních, sportovních...)
- Finanční přínos do městské kasy
- Prestiž města
- Příliv potencionálních zákazníků
- Možnost kontaktu s jinými kulturami/národnostmi

- Nové příležitosti pro byznys/pracovní místa
- Díky cestovnímu ruchu je lépe postaráno o památky
- Rozvoj městské a místní dopravy
- Jiné

16. Jak často navštěvujete akce (kulturní, sportovní, společenské, náboženské...) pořádané v Kutné Hoře?

- Velmi často (jednou za 14 dní)
- Často (jednou za měsíc)
- Občas (aspoň 5 do roka)
- Zřídka (aspoň 2 do roka)
- Téměř nikdy

17. Myslíte si, že zapsáním památky na seznam Světového dědictví se zvýšila návštěvnost destinace?

- Ano
- Spíše ano
- Nevím/nemám názor
- Spíše ne
- Ne

18. Myslíte si, že se úroveň kultury v destinaci zvýšila po zapsání na Seznam světového dědictví?

- Ano
- Spíše ano
- Nevím/nemám názor
- Spíše ne
- Ne

19. Myslíte si, že se úroveň života v destinaci zvýšila po zapsání na Seznam světového dědictví?

- Ano
- Spíše ano
- Nevím/nemám názor
- Spíše ne
- Ne

20. Víte, co znamená pojem masový turismus?

21. Víte, co znamená pojem udržitelný rozvoj cestovního ruchu?

Zadání bakalářské práce**Autor:** Petra Hříbiková**Studium:** I1900458**Studijní program:** B6208 Ekonomika a management**Studijní obor:** Management cestovního ruchu**Název bakalářské práce:** **Dopady cestovního ruchu na destinaci s památkou na Seznamu světového dědictví****Název bakalářské práce AJ:** Impacts of tourism on a World Heritage Site**Cíl, metody, literatura, předpoklady:**

Cíl: Cílem práce je zjistit a analyzovat dopady cestovního ruchu na Kutnou Horu, jejíž historické jádro je zapsané na Seznamu světového dědictví. Součástí práce je také analýza dopadů koronavirové krize na cestovní ruch v Kutné hoře, se zaměřením na katedrálu Nanebevzetí sv. Panny Marie.

V bakalářské práci budou charakterizovány trendy cestovního ruchu a analyzovány dopady, které cestovní ruch na destinaci může mít. Práce se bude zaměřovat především na Kutnou Horu, destinaci s památkami zapsanými na Seznamu světového dědictví, zejména na percepci turismu rezidenty a na pohled majitelky katedrály Nanebevzetí sv. Panny Marie nebo Sedlecké kostnice na současnou situaci. Po vyhodnocení dopadů cestovního ruchu na Kutnou Horu budou navržena doporučení pro zlepšení situace.

Osnova:

1. Úvod
2. Cíl práce a metodika zpracování
 1. 1. Cíl práce
 2. 2. Metodika zpracování
3. Teoretická východiska
 1. 1. Trendy v cestovním ruchu
 2. 2. Životní cyklus destinace
 1. 2. 1. Fáze životního cyklu destinace
 2. 2. 2. Dopady cestovního ruchu na destinaci
 3. 2. 3. Cestovní ruch za dob koronavirové krize
 3. 3. Kulturní památky na Seznamu světového dědictví
4. Praktická část
 1. 1. Kutná Hora
 1. 1. 1. Historie Kutné Hory
 2. 1. 2. Cestovní ruch v Kutné Hoře
 3. 1. 3. Kutnohorské památky zapsané na Seznamu světového dědictví
 2. 2. Sběr informací a průběh šetření, výzkumu
 1. 2. 1. Rozhovor s vedoucí sedlecké farnosti
 2. 2. 2. Dotazníkové šetření
 3. 3. Zpracování výsledků
5. Diskuse výsledků
6. Závěry a doporučení
7. Seznam použité literatury
8. Přílohy

Literatura

PÁSKOVÁ, M. (2014): Udržitelnost cestovního ruchu. Gaudeamus Hradec Králové, ISBN 978-80-7435-329-1, online dostupné na <https://database.op-vk.cz/Product/Detail/60774>

Pásková, M., Zelenka, J.: Výkladový slovník cestovního ruchu, Linde Praha 2012 UN WTO (1997): Agenda 21 for the Travel and Tourism Industry, ISBN: 92-844-0180-1

UN WTO (1998): Guide for Local Authorities on Developing Sustainable Tourism, ISBN 92-844-0280-8

UN WTO (1999): Guide for Local Authorities - Supplementary Volumes, ISBN: 92-844-0326-X
databáze Sciencedirect

Zadávací pracoviště: Katedra rekreologie a cestovního ruchu,
Fakulta informatiky a managementu**Vedoucí práce:** prof. RNDr. Josef Zelenka, CSc.**Oponent:** Mgr. Pavlína Chaloupská, Ph.D.**Datum zadání závěrečné práce:** 15.10.2022